

Βρυξέλλες, 22 Ιουλίου 2026
(OR. en)

11674/26
ADD 9

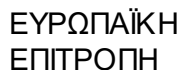
FREMP 239
JAI 965
AG 114
POLGEN 189

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	17 Ιουλίου 2026
Αποδέκτης:	κα Thérèse BLANCHET, Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	SWD(2026) 908 final
Θέμα:	ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ Έκθεση του 2026 για το κράτος δικαίου Κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα που συνοδεύει το έγγραφο Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Έκθεση του 2026 για το κράτος δικαίου Η κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - SWD(2026) 908 final.

συνημμ.: SWD(2026) 908 final

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

που συνοδεύει το έγγραφο

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών

Έκθεση του 2026 για το κράτος δικαίου
Η κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση

{COM(2026) 900 final}	- {SWD(2026) 901 final}	- {SWD(2026) 902 final}	-
{SWD(2026) 903 final}	- {SWD(2026) 904 final}	- {SWD(2026) 905 final}	-
{SWD(2026) 906 final}	- {SWD(2026) 907 final}	- {SWD(2026) 909 final}	-
{SWD(2026) 910 final}	- {SWD(2026) 911 final}	- {SWD(2026) 912 final}	-
{SWD(2026) 913 final}	- {SWD(2026) 914 final}	- {SWD(2026) 915 final}	-
{SWD(2026) 916 final}	- {SWD(2026) 917 final}	- {SWD(2026) 918 final}	-
{SWD(2026) 919 final}	- {SWD(2026) 920 final}	- {SWD(2026) 921 final}	-
{SWD(2026) 922 final}	- {SWD(2026) 923 final}	- {SWD(2026) 924 final}	-
{SWD(2026) 925 final}	- {SWD(2026) 926 final}	- {SWD(2026) 927 final}	-
{SWD(2026) 928 final}	- {SWD(2026) 929 final}	- {SWD(2026) 930 final}	-
	{SWD(2026) 931 final}		

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην Ελλάδα, πραγματοποιήθηκαν διορισμοί ανώτατων δικαστικών λειτουργών με τη συμμετοχή του δικαστικού σώματος. Συνεχίζεται η συζήτηση πρωτοβουλιών για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης, μεταξύ των οποίων και η θέσπιση περιόδου αναμονής των δικαστών μετά τη συνταξιοδότησή τους. Σημαντικά έργα για τη βελτίωση του επιπέδου της ψηφιοποίησης σημειώνουν ικανοποιητική πρόοδο, ενώ συνεχίζονται οι προσπάθειες για την προώθηση της χρήσης της εναλλακτικής επίλυσης διαφορών. Οι προσλήψεις εισαγγελέων και δικαστικών υπαλλήλων και οι βελτιώσεις των κτιριακών υποδομών αποσκοπούν στην αντιμετώπιση ελλείψεων. Οι μεταρρυθμίσεις φαίνεται να αποφέρουν ελπιδοφόρα αποτελέσματα για την αποδοτικότητα της δικαιοσύνης, καθώς η διάρκεια των διαδικασιών έχει μειωθεί ελαφρά, αν και συνεχίζει να αποτελεί σοβαρή πρόκληση. Στις προσπάθειες για αποσυμφόρηση των πολιτικών δικαστηρίων και μείωση των καθυστερήσεων εντάσσονται η ανάθεση υποθέσεων εκούσιας δικαιοδοσίας στους δικηγόρους και τους συμβολαιογράφους, η ψηφιακή δημοσίευση των διαθηκών και οι αναθεωρήσεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

Το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Καταπολέμησης της Διαφθοράς (στο εξής: ΕΣΣΚΔ) 2022-2025 υλοποιήθηκε με επιτυχία και ένα νέο ΕΣΣΚΔ βρίσκεται σε στάδιο οριστικοποίησης. Ενώ ο αριθμός των διώξεων και των τελεσίδικων αποφάσεων παραμένει περιορισμένος, τούτο δε και στις υποθέσεις διαφθοράς σε υψηλό επίπεδο, έχει θεσπιστεί το νομικό πλαίσιο και είναι υπό οριστικοποίηση οι κανόνες εφαρμογής για ένα ψηφιακό μητρώο που θα καταστήσει δυνατή την ολοκληρωμένη παρακολούθηση των υποθέσεων διαφθοράς. Η αστυνομία έχει εντείνει τις προσπάθειές της για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Συνεχίζεται η υποβολή δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, μεταξύ άλλων μέσω του νέου ηλεκτρονικού συστήματος «e-rothen», ωστόσο εξακολουθούν να σημειώνονται ορισμένες καθυστερήσεις στις υποβολές και τις δημοσιεύσεις. Ενώ είναι σε εξέλιξη μέτρα εφαρμογής και δραστηριότητες ευαισθητοποίησης, δεν έχουν εισαχθεί νομοθετικές αλλαγές όσον αφορά τον ορισμό των εκπροσώπων συμφερόντων και ο αριθμός των εγγεγραμμένων εκπροσώπων συμφερόντων παραμένει χαμηλός. Τα περισσότερα πολιτικά κόμματα συμμορφώθηκαν με τους κανόνες χρηματοδότησης, ενώ εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες όσον αφορά τη διαφάνεια και την εφαρμογή. Οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των διαρθρωτικών ανεπαρειών και στην ενίσχυση της συγκέντρωσης και της διαφάνειας στις δημόσιες συμβάσεις ώστε να περιοριστούν οι κίνδυνοι διαφθοράς.

Συνεχίζεται η ενίσχυση του εποπτικού ρόλου, της χρηματοδότησης και του προσωπικού της ρυθμιστικής αρχής των μέσων μαζικής επικοινωνίας, μεταξύ άλλων μέσω της θέσπισης νέας νομοθεσίας, με σκοπό την προσαρμογή της στις νέες της αρμοδιότητες. Για πρώτη φορά, ο νόμος προβλέπει έναν αυτορρυθμιζόμενο φορέα για τον τομέα των μέσων ενημέρωσης. Με νέο νόμο εκσυγχρονίζεται και ενδυναμώνεται η διακυβέρνηση των δημόσιων μέσων ενημέρωσης, αν και εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες για την πολιτική ανεξαρτησία τους. Θεσπίστηκε νέος νόμος για την αδειοδότηση της περιφερειακής τηλεόρασης. Η διαφάνεια της κρατικής διαφήμισης βελτιώνεται περαιτέρω με τη θέσπιση νομοθεσίας, ενώ σχεδιάζονται ή έχουν εγκριθεί χρηματοδοτικά μέτρα για τη στήριξη του τομέα των μέσων ενημέρωσης. Αρχίζει η εφαρμογή των νέων απαιτήσεων του νομικού πλαισίου για την πρόσβαση σε πληροφορίες. Κατά τα οριζόμενα στον νόμο, βρίσκεται υπό προετοιμασία ένα εθνικό σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση των απειλών κατά της ασφάλειας των δημοσιογράφων. Έχουν ληφθεί πρόσθετα μέτρα και είναι σε εξέλιξη περαιτέρω εργασίες για τη θέσπιση νομοθετικών και μη νομοθετικών διασφαλίσεων για τη βελτίωση της προστασίας των δημοσιογράφων, ιδίως έναντι των καταχρηστικών αγωγών.

Έχει ξεκινήσει η διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος, η οποία ασχολείται με σειρά ζητημάτων που άπτονται του κράτους δικαίου, όπως η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, οι ασυλίες των υπουργών, η προστασία των δημοσιογράφων και η βελτίωση της νομοθεσίας. Η ποιότητα της νομοθετικής διαδικασίας παρουσιάζει σημάδια βελτίωσης, αλλά εξακολουθούν να υφίστανται προκλήσεις, όπως οι συχνές νομοθετικές αλλαγές. Μέσω μεταρρυθμίσεων επιδιώκεται η αντιμετώπιση των καθυστερήσεων της διοίκησης στην εκτέλεση των τελεσίδικων αποφάσεων. Το καθεστώς ασυλίας για τα μέλη της κυβέρνησης παραμένει αμφιλεγόμενο και υπάρχει ευρεία συναίνεση ως προς την ανάγκη μεταρρύθμισής του. Συνεχίζεται ο δικαστικός έλεγχος ορισμένων πτυχών της χρήσης κατασκοπευτικού λογισμικού. Εγκρίθηκαν νέες θέσεις προσωπικού για τις συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές, ενώ δεν έχει ακόμη εξεταστεί το αίτημά τους για αυτόνομη πρόσληψη προσωπικού. Ενώ το πλαίσιο εγγραφής σε μητρώο παραμένει κατακερματισμένο, έχουν ληφθεί περαιτέρω μέτρα και έχει τεθεί η βάση για διαρθρωμένο διάλογο με την κοινωνία των πολιτών. Το Συμβούλιο της Επικρατείας πραγματοποιεί εκστρατείες ευαισθητοποίησης για να εμφυσήσει στη νεολαία νοοτροπία κράτους δικαίου.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Συνολικά, βασιζόμενη στις συστάσεις της έκθεσης του 2025 για το κράτος δικαίου και λαμβάνοντας υπόψη άλλες εξελίξεις που σημειώθηκαν κατά την περίοδο αναφοράς, η Επιτροπή, πέραν της υπενθύμισης σχετικών δεσμεύσεων για την αποδοτικότητα του συστήματος απονομής δικαιοσύνης που αναλήφθηκαν βάσει του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και των ειδικών ανά χώρα συστάσεων στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, συμπεραίνει τα εξής:

- Έχει σημειωθεί περιορισμένη πρόοδος για τη δημιουργία αξιόπιστου ιστορικού επιδόσεων όσον αφορά τις διώξεις και τις τελεσίδικες αποφάσεις σε υποθέσεις διαφθοράς, καθώς έχει θεσπιστεί το νομικό πλαίσιο του ψηφιακού μητρώου υποθέσεων διαφθοράς και το μητρώο αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία την 1η Ιανουαρίου 2027. Ωστόσο, δεδομένου ότι ο αριθμός των διώξεων και των τελεσίδικων αποφάσεων σε υποθέσεις διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένων των υποθέσεων διαφθοράς σε υψηλό επίπεδο, παραμένει χαμηλός, συνιστάται στην Ελλάδα η *συνέχιση των προσπάθειών για τη δημιουργία αξιόπιστου ιστορικού επιδόσεων όσον αφορά τις διώξεις και τις τελεσίδικες αποφάσεις σε υποθέσεις διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένων των υποθέσεων διαφθοράς σε υψηλό επίπεδο.*
- Έχει σημειωθεί περιορισμένη πρόοδος όσον αφορά τη βελτίωση του πλαισίου άσκησης επιρροής, καθώς δεν έχει θεσπιστεί νομοθεσία για την επέκταση του ορισμού του εκπροσώπου συμφερόντων, ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη μέτρα εφαρμογής και ευαισθητοποίησης. Ως εκ τούτου, συνιστάται στην Ελλάδα να *βελτιώσει το πλαίσιο για την άσκηση πίεσης ή επιρροής από ομάδες συμφερόντων, μεταξύ άλλων με την επανεξέταση του ορισμού του εκπροσώπου ομάδων συμφερόντων και τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής.*
- Σημειώθηκε κάποια περαιτέρω πρόοδος για την ενίσχυση των νομοθετικών και μη νομοθετικών διασφαλίσεων που αποσκοπούν στη βελτίωση της ασφάλειας και της προστασίας των δημοσιογράφων, ιδίως όσον αφορά τις καταχρηστικές αγωγές, καθώς έχουν ληφθεί πρόσθετα μέτρα και το νομοσχέδιο κατά των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού βρίσκεται σε στάδιο οριστικοποίησης. Ως εκ τούτου, συνιστάται στην Ελλάδα να *ολοκληρώσει τις εργασίες για την ενίσχυση νομοθετικών και μη νομοθετικών διασφαλίσεων με σκοπό τη βελτίωση της ασφάλειας και της προστασίας των δημοσιογράφων, ιδίως όσον αφορά τις καταχρηστικές αγωγές, σύμφωνα με το μνημόνιο συνεργασίας που έχει υπογραφεί και λαμβάνοντας υπόψη τα ευρωπαϊκά πρότυπα προστασίας των δημοσιογράφων.*
- Σημειώθηκε κάποια περαιτέρω πρόοδος όσον αφορά την ανάπτυξη διαρθρωμένου διαλόγου με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (στο εξής: ΟΚΠ) και την απλούστευση των απαιτήσεων εγγραφής ώστε να διατηρηθεί ένα ανοικτό πλαίσιο για τη λειτουργία τους, δεδομένου ότι έχει οριστεί το πλαίσιο για διαρθρωμένο διάλογο με τις ΟΚΠ και έχουν ληφθεί ορισμένα μέτρα για τη μείωση των απαιτήσεων τεκμηρίωσης και τον εξορθολογισμό των διαδικασιών. Δεδομένου ότι ο διαρθρωμένος διάλογος δεν έχει ακόμη καταστεί τακτικός και διαρκής και το πλαίσιο εγγραφής σε μητρώο παραμένει κατακερματισμένο, συνιστάται στην Ελλάδα να *εντείνει τις προσπάθειες για την εδραίωση τακτικού και διαρκούς διαρθρωμένου διαλόγου με τις ΟΚΠ και να απλουστεύσει τις απαιτήσεις εγγραφής με σκοπό τη διατήρηση ενός ανοικτού πλαισίου για τη λειτουργία τους.*

I. ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ¹

Ανεξαρτησία

Στην Ελλάδα, το επίπεδο της εκλαμβανόμενης ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης επί του παρόντος είναι μέτριο για το ευρύ κοινό και χαμηλό για τις εταιρείες. Το 2026 συνολικά το 43 % του γενικού πληθυσμού και το 33 % των εταιρειών εκλαμβάνουν το επίπεδο ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και των δικαστών ως «αρκετά ή πολύ καλό»². Η εκλαμβανόμενη από το ευρύ κοινό ανεξαρτησία της δικαιοσύνης έχει αυξηθεί σε σύγκριση με το 2025 (38 %), ενώ είναι σημαντικά μειωμένη σε σύγκριση με το 2022 (53 %). Η εκλαμβανόμενη από τις εταιρείες ανεξαρτησία της δικαιοσύνης έχει μειωθεί σημαντικά σε σύγκριση με το 2025 (49 %) και το 2022 (59 %).

Οι διορισμοί των ανώτατων δικαστικών λειτουργιών πραγματοποιήθηκαν υπό νέο νομικό πλαίσιο με τη συμμετοχή του δικαστικού σώματος. Με βάση τη σημαντική μεταρρύθμιση του 2024³, το 2025 η κυβέρνηση διόρισε τέσσερις αντιπροέδρους του Συμβουλίου της Επικρατείας, έναν αντιπρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, καθώς και οκτώ αντιπροέδρους του Αρείου Πάγου. Οι διορισμοί αυτοί έτυχαν γενικά καλής αποδοχής από το δικαστικό σώμα⁴. Τον Ιούνιο του 2026 οι διοικητικές ολομέλειες των τριών ανώτατων δικαστηρίων διεξήγαγαν για δεύτερη φορά τη διαδικασία διαβούλευσης για περαιτέρω διορισμούς⁵. Η κυβέρνηση διόρισε νέο πρόεδρο του Αρείου Πάγου και νέο εισαγγελέα του Αρείου Πάγου τους υποψηφίους που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους από το δικαστικό σώμα. Μεταξύ των δικαστικών, των δικηγόρων και των πολιτικών κομμάτων υπάρχει ευρεία συναίνεση ότι το νομικό πλαίσιο για τον διορισμό των δικαστικών θα πρέπει να αναθεωρηθεί περαιτέρω στο πλαίσιο της συνταγματικής αναθεώρησης, ώστε να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη του κοινού⁶. Σύμφωνα με την πρόταση την οποία υπέβαλε στη Βουλή τον Ιούνιο του 2026 η κυβερνητική πλειοψηφία, η εξουσία λήψης αποφάσεων θα μεταβιβαστεί από την εκτελεστική εξουσία σε κοινοβουλευτική επιτροπή, η οποία θα διορίζει, με αυξημένες πλειοψηφίες, έναν από τους τρεις υποψηφίους που θα προτείνει το δικαστικό σώμα. Το Ελεγκτικό Συνέδριο και οι ενώσεις δικαστικών πρότειναν η Βουλή να επιλέγει τους υποψηφίους από κατάλογο επικρατέστερων υποψηφίων ελεγμένο από το δικαστικό σώμα βάσει διαφανών κριτηρίων, καθώς και να τεθούν όρια θητείας για τους

¹ [Εδώ](#) είναι διαθέσιμη η επισκόπηση του θεσμικού πλαισίου και για τους τέσσερις πυλώνες.

² Διαγράμματα 48 και 50, Πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2026 και διαγράμματα 51 και 53, Πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2024. Το επίπεδο της εκλαμβανόμενης ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης κατηγοριοποιείται ως εξής: πολύ χαμηλό (λιγότερο από το 30 % όσων απάντησαν θεωρεί την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης «αρκετά καλή» και «πολύ καλή»· χαμηλό (30-39 %), μέτριο (40-59 %), υψηλό (60-75 %), πολύ υψηλό (άνω του 75 %).

³ Έκθεση του 2024 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σ. 6.

⁴ Επίσκεψη στην Ελλάδα, Συμβούλιο της Επικρατείας, Ελεγκτικό Συνέδριο και Άρειος Πάγος· Ένωση Δικαστικών Λειτουργών του Ελεγκτικού Συνεδρίου, γραπτές παρατηρήσεις, σ. 1. Επίσης, ορισμένοι διορισμοί επικρίθηκαν από διάφορους συμφεροντούχους: Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων (2025α)· Ένωση Διοικητικών Δικαστών· Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου (2026) και κοινωνία των πολιτών (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 3, 8 και 13-14.

⁵ Ιδίως για τους διορισμούς του προέδρου, των αντιπροέδρων και του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου· των αντιπροέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας, καθώς και του γενικού επιτρόπου της επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου και του γενικού επιτρόπου της επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Ελληνική κυβέρνηση (2026γ).

⁶ Τον Φεβρουάριο του 2026 ξεκίνησε η διαδικασία της συνταγματικής αναθεώρησης. Ελληνική κυβέρνηση (2026β), σ. 6· Επίσκεψη στην Ελλάδα, Ελεγκτικό Συνέδριο, ενώσεις δικαστικών, Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων.

αντιπροέδρους⁷. Το Συμβούλιο της Επικρατείας προτείνει να βελτιωθεί το υπάρχον σύστημα με το να καταστεί δεσμευτική για την εκτελεστική εξουσία η γνώμη που διατυπώνει το δικαστικό σώμα⁸.

Συνεχίζεται η συζήτηση πρωτοβουλιών για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης, μεταξύ των οποίων και η θέσπιση περιόδου αναμονής των δικαστών μετά τη συνταξιοδότησή τους. Η κυβέρνηση μελετά ένα νομοθετικό πλαίσιο για τις δραστηριότητες των δικαστών μετά τη συνταξιοδότησή τους βάσει αντικειμενικών και διαφανών κριτηρίων και έχει προτείνει να θεσπιστεί τριετής περίοδος αναμονής με την επικείμενη συνταγματική αναθεώρηση⁹. Το δικαστικό σώμα υποστηρίζει τη θέσπιση περιόδου αναμονής ως καίριου μέτρου για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης του κοινού¹⁰. Στο πλαίσιο αυτό, η ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας πρότεινε οι συνταξιούχοι δικαστές να μην μπορούν να αναλαμβάνουν καθήκοντα ασυμβίβαστα με την προηγούμενη δικαστική τους ιδιότητα για περίοδο δύο ετών. Το Ελεγκτικό Συνέδριο, από την πλευρά του, τάσσεται υπέρ τετραετούς περιορισμού, άποψη την οποία συμμερίζονται και οι δικηγορικοί σύλλογοι¹¹.

Η μεταρρύθμιση του Κώδικα Δικηγόρων εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα για το νομικό επάγγελμα. Η ομάδα εργασίας που συστάθηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης το 2024 συνεχίζει τις εργασίες της εστιάζοντας στην άσκηση των πτυχιούχων νομικής, στο σύστημα εξετάσεων των ασκούμενων δικηγόρων και σε μέτρα για τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της ποιότητας της νομικής πρακτικής¹². Για τους δικηγόρους, υπάρχει η αίσθηση ότι απαιτούνται επείγοντως μεταρρυθμίσεις, οι οποίες να εστιάζουν στην αποζημίωση, στα εργασιακά δικαιώματα και τα επικαιροποιημένα επαγγελματικά και δεοντολογικά πρότυπα, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι η εγγραφή, η εξέλιξη της σταδιοδρομίας και τα πειθαρχικά ζητήματα θα παραμείνουν υπό τον αποκλειστικό έλεγχο των δικηγορικών συλλόγων¹³. Η Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων πρότεινε να τροποποιηθεί το νομικό πλαίσιο ώστε να προβλεφθούν κυρώσεις για παραπτώματα των δικηγόρων κατά την ακροαματική διαδικασία¹⁴. Η πρόταση συνάντησε την έντονη αντίθεση των δικηγόρων, οι οποίοι θεωρούν ότι μια τέτοια κίνηση θα μετέφερε τις πειθαρχικές διαδικασίες από τα όργανα του δικηγορικού συλλόγου στα δικαστήρια, κατά παράβαση της αρχής της επαγγελματικής αυτορρύθμισης¹⁵.

⁷ Βάσει του Συντάγματος, η θητεία των προέδρων των ανώτατων δικαστηρίων περιορίζεται στα τέσσερα έτη. Επίσκεψη στην Ελλάδα, Υπουργείο Δικαιοσύνης και Ελεγκτικό Συνέδριο· Ένωση Δικαστικών Λειτουργών Ελεγκτικού Συνεδρίου και Ένωση Διοικητικών Δικαστών (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 2 και 2-3 αντίστοιχα.

⁸ Συμβούλιο της Επικρατείας (2026).

⁹ Ελληνική κυβέρνηση (2026β), σ. 6.

¹⁰ Επίσκεψη στην Ελλάδα, ενώσεις δικαστικών, Συμβούλιο της Επικρατείας και Ελεγκτικό Συνέδριο.

¹¹ Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CCBE) (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ.110.

¹² Η ομάδα εργασίας, η οποία συστάθηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, απαρτίζεται από δικαστές, δικηγόρους, συμβολαιογράφους και δικαστικούς λειτουργούς. Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 21. Έκθεση του 2024 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σ. 11

¹³ Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CCBE) (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 125· Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων (2026β).

¹⁴ Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων (2025β) και (2025γ)· Ευρωπαϊκή Ένωση Δικαστών (EAJ) (2026).

¹⁵ Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CCBE) (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 15 και 111.

Ποιότητα

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώνουν σημαντικά έργα για τη βελτίωση του επιπέδου ψηφιοποίησης του συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Όπως αποτυπώνεται στον πίνακα αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2026, έχει σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος σε ορισμένους τομείς, όπως στους ψηφιακά συμβατούς δικονομικούς κανόνες, και στη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας από τα δικαστήρια και τις εισαγγελικές αρχές· ωστόσο, εξακολουθούν να παρατηρούνται ορισμένες ελλείψεις¹⁶. Η Ελλάδα έχει ξεκινήσει έναν ολοκληρωμένο ψηφιακό μετασχηματισμό του συστήματος απονομής δικαιοσύνης μέσω σημαντικών έργων που χρηματοδοτούνται από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, με στόχο να έχουν υλοποιηθεί πλήρως ως το τέλος του 2026¹⁷. Το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης ήδη χρησιμοποιείται σε όλες τις εισαγγελίες και τα ποινικά δικαστήρια και στη συντριπτική πλειονότητα (96 %) των πολιτικών δικαστηρίων. Μια βασική μεταρρύθμιση είναι ο ηλεκτρονικός φάκελος υπόθεσης, ο οποίος καθιστά δυνατή την ηλεκτρονική υποβολή και οργάνωση των εγγράφων της υπόθεσης, την πλήρη πρόσβαση στο υλικό της, την ηλεκτρονική υποβολή και την έκδοση πιστοποιητικών. Η πλήρης ανάπτυξη του σε όλους τους κλάδους της δικαιοσύνης αναμένεται έως το τέλος του 2026¹⁸. Το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων για τη Διοικητική Δικαιοσύνη, το οποίο θα καλύπτει ολόκληρη τη διαδικασία ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, αναμένεται να έχει τεθεί σε πλήρη λειτουργία έως τον Σεπτέμβριο του 2026. Το Ελεγκτικό Συνέδριο αναπτύσσει έναν εικονικό βοηθό δικαστή που θα ενσωματωθεί στο πλήρως λειτουργικό σύστημα διαχείρισης υποθέσεων που ήδη διαθέτει (από τον Σεπτέμβριο του 2025)¹⁹. Η συλλογή δικαστικών στατιστικών στοιχείων συνεχίζει να βελτιώνεται, αν και παραμένει ελλιπής²⁰. Η πρόσβαση στη νομολογία μέσω των ιστοτόπων των δικαστηρίων σημειώνει πρόοδο, αν και εξαρτάται ακόμη από την ανωνυμοποίηση, η οποία σύντομα αναμένεται να αυτοματοποιηθεί²¹. Η ψηφιοποίηση του συμβολαιογραφικού επαγγέλματος προχωρά ικανοποιητικά²².

Συνεχίζονται οι προσπάθειες για την προώθηση της χρήσης της εναλλακτικής επίλυσης διαφορών. Έχει υποβληθεί στην κυβέρνηση προς έγκριση σχέδιο Κώδικα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών²³. Άλλα μέτρα περιλαμβάνουν την ενσωμάτωση της διαμεσολάβησης και άλλων μεθόδων επίλυσης διαφορών στα προγράμματα σπουδών των νομικών σχολών και την υποχρεωτική κατάρτιση των δικαστών, παράλληλα με τις ψηφιακές αναβαθμίσεις των κέντρων διαμεσολάβησης και τη σύσταση επιτροπών διαιτησίας στα εμπορικά επιμελητήρια

¹⁶ Διαγράμματα 40 και 41, Πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2026· Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2026, Ελλάδα, σ. 4 και 71.

¹⁷ Ελληνική κυβέρνηση (2026α) και (2026γ), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 32-36. Σύμφωνα με την κυβέρνηση, τον Μάιο του 2026 είχαν υλοποιηθεί πλήρως τα 28 από τα 39 μεταρρυθμιστικά και επενδυτικά ορόσημα που σχετίζονται με το κράτος δικαίου και την επιτάχυνση της δικαιοσύνης, ενώ αναμένεται η έγκαιρη υλοποίηση των υπόλοιπων.

¹⁸ Από τον Ιανουάριο του 2026 τα έγγραφα υποθέσεων κτηματογράφησης υποβάλλονται ηλεκτρονικά, με επέκταση σε όλες τις τακτικές διαδικασίες τον Απρίλιο του 2026.

¹⁹ Ο εικονικός βοηθός θα κατηγοριοποιεί και θα ομαδοποιεί τις εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις, θα εξετάζει νομικά ζητήματα, θα αναζητεί σχετική νομολογία μέσω διαδραστικού διαλόγου με τους χρήστες και θα καταρτίζει υποδείγματα δικαστικών αποφάσεων.

²⁰ Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CCBE) (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 121· κοινωνία των πολιτών (2026β), σ. 6. Επίσκεψη στην Ελλάδα, εισαγγελείς. Βλ. επίσης τον πυλώνα II σχετικά με τη δημιουργία ψηφιακού μητρώου των υποθέσεων διαφθοράς.

²¹ Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δικαστικών Συμβουλίων (ENCJ) (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 26.

²² Επίσκεψη στην Ελλάδα, Συμβολαιογραφικός Σύλλογος.

²³ Ελληνική κυβέρνηση (2026γ).

Βόλου και Αθηνών²⁴. Οι εκπρόσωποι των επιχειρήσεων υποστηρίζουν σθεναρά τις προσπάθειες για την προώθηση της εναλλακτικής επίλυσης διαφορών²⁵. Η χρήση της, η οποία είναι προαιρετική, παραμένει περιορισμένη, ιδίως στις διοικητικές διαφορές, οι οποίες αποτελούν έναν τομέα που ενδεχομένως ενδείκνυται για την παροχή επιπλέον κινήτρων²⁶.

Οι προσλήψεις εισαγγελέων και υποστηρικτικών δικαστικών υπαλλήλων και οι βελτιώσεις των κτιριακών υποδομών αποσκοπούν στην αντιμετώπιση ελλείψεων. Η κυβέρνηση λαμβάνει μέτρα για να αντιμετωπίσει την έλλειψη εισαγγελέων, την οποία επέτειναν οι πρόσφατες δικαστικές μεταρρυθμίσεις, να ανταποκριθεί στις αυξανόμενες απαιτήσεις των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων και να ευθυγραμμίσει την Ελλάδα με τον μέσο όρο της ΕΕ όσον αφορά την κατά κεφαλήν αναλογία εισαγγελέων²⁷. Τα μέτρα περιλαμβάνουν τη δημιουργία 50 νέων εισαγγελικών θέσεων και την επιτάχυνση της κατάρτισης και της τοποθέτησης των νέων εισαγγελέων²⁸. Οι ενώσεις δικαστών έχουν ζητήσει να ληφθούν μέτρα για την αποκατάσταση των επιπέδων των αμοιβών, επισημαίνοντας την ταχεία αύξηση του κόστους διαβίωσης και την ανάγκη για μισθούς ανάλογους με το δικαστικό λειτούργημα²⁹. Ανεπαρκές παραμένει το υποστηρικτικό προσωπικό, συμπεριλαμβανομένων των βοηθών δικαστών, του επιστημονικού προσωπικού και των ειδικών στον τομέα της πληροφορικής³⁰. Παρέχονται κίνητρα για την πλήρωση θέσεων σε δύσκολες περιοχές, όπου η υποστελέχωση είναι διαδεδομένη. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας και στο Ελεγκτικό Συνέδριο δημιουργήθηκαν επιπλέον θέσεις δικαστικών υπαλλήλων. Παράλληλα, βρίσκεται σε εξέλιξη ένα εκτεταμένο πρόγραμμα ανακαίνισης των δικαστικών υποδομών, το οποίο χρηματοδοτείται μέσω του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και με εθνικά κονδύλια³¹.

Ο δικαστικός χάρτης της διοικητικής δικαιοσύνης είναι υπό υλοποίηση και υπάρχουν σχέδια για την αναθεώρηση του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας. Ως τον Σεπτέμβριο το 2026 αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί η ενοποίηση των διοικητικών δικαστηρίων, με τη δημιουργία γραφείων τηλεματικής στις περιοχές όπου θα καταργηθούν δικαστήρια³². Οι διοικητικοί δικαστές έχουν εκφράσει ανησυχίες για τον πιθανό περιορισμό της πρόσβασης

²⁴ Ελληνική κυβέρνηση (2026α και 2026β), σ. 41 και 7 αντίστοιχα.

²⁵ Επίσκεψη στην Ελλάδα, επιχειρηματικές ενώσεις.

²⁶ Διάγραμμα 27, Πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2026.

²⁷ Με τον νέο δικαστικό χάρτη και τις αλλαγές στην ποινική διαδικασία έχουν αυξήσει οι μονομελείς συνθέσεις και, κατ' επέκταση, η ζήτηση για εισαγγελικούς πόρους προκειμένου να στηριχθούν οι επιπλέον ακροάσεις. Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 36 και 44. Στην Ελλάδα υπάρχουν έξι εισαγγελείς ανά 100 000 κατοίκους (μέσος όρος της ΕΕ: 14,5).

²⁸ Οι εισαγγελείς εξέφρασαν ικανοποίηση για τη δημιουργία των νέων εισαγγελικών θέσεων αλλά επισήμαναν ότι η υλοποίηση θα χρειαστεί χρόνο. Επίσκεψη στην Ελλάδα, εισαγγελείς.

²⁹ Ενώσεις δικαστικών (2025).

³⁰ Ενώ η Ελλάδα έχει τον υψηλότερο αριθμό δικαστών ανά κάτοικο στην ΕΕ (διάγραμμα 36, πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2026), η αναλογία δικαστών προς δικαστικούς υπαλλήλους (1:1,2) παραμένει κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (1:3). Ένωση Διοικητικών Δικαστών (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 1. Επίσκεψη στην Ελλάδα, ενώσεις δικαστικών, Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων και επιχειρηματικές ενώσεις. Έκθεση του 2024 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σ. 10. Γενικός επίτροπος της επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων (2026), σ. 31.

³¹ Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 39.

³² Έκθεση του 2023 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σ. 6. Υπό το προηγούμενο σύστημα, οι δικαστές ταξίδευαν μεταξύ γειτονικών νομών για να πραγματοποιήσουν συνεδριάσεις δικαστηρίων σε καθορισμένες ημέρες κάθε μήνα σε προσωρινά «μεταβατικά» δικαστήρια. Οι εν λόγω έδρες δικαστηρίων πλέον θα αντικατασταθούν από μόνιμα γραφεία τηλεματικής - απομακρυσμένου κόμβους για εικονικές ακροάσεις.

στα δικαστήρια³³. Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας εισάγουν ένα εμπροσθοβαρές σύστημα, στο πλαίσιο του οποίου ο εισηγητής-δικαστής μεριμνά για την πλήρη προετοιμασία των υποθέσεων πριν από την ακροαματική διαδικασία³⁴. Κατόπιν των ανησυχιών που διατύπωσαν οι δικαστές και οι δικηγόροι ότι οι μεταρρυθμίσεις μπορεί να επιβαρύνουν υπερβολικά τους διαδίκους με αυστηρές δικονομικές υποχρεώσεις και τους δικαστές με διοικητικά καθήκοντα λόγω της υποστελέχωσης, το Υπουργείο Δικαιοσύνης συγκρότησε ομάδα εργασίας με τη συμμετοχή των ενώσεων δικαστών και δικηγόρων, για την ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων³⁵.

Αποδοτικότητα

Οι μεταρρυθμίσεις φαίνεται ότι αποφέρουν ελπιδοφόρα αποτελέσματα για τη βελτίωση της αποδοτικότητας της δικαιοσύνης, καθώς η διάρκεια των διαδικασιών έχει μειωθεί ελαφρά, αν και παραμένει σοβαρή πρόκληση, ιδίως στην αστική δικαιοσύνη. Το 2024 η διάρκεια της εκδίκασης των αστικών και εμπορικών υποθέσεων αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας στα πρωτοβάθμια δικαστήρια μειώθηκε ελαφρά σε 737 ημέρες (από 771 ημέρες το 2023) αν και εξακολουθούσε να είναι η μεγαλύτερη στην ΕΕ. Το ποσοστό διεκπεραίωσης των υποθέσεων αυτών μειώθηκε σημαντικά στο 81 % (92 % το 2022)³⁶. Η διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων³⁷. Ταυτόχρονα, σύμφωνα με τα πρώτα στατιστικά στοιχεία από τα τρία μεγαλύτερα δικαστήρια, η εφαρμογή του νέου δικαστικού χάρτη της αστικής και ποινικής δικαιοσύνης³⁸ έχει επιφέρει σημαντική βελτίωση των χρόνων εκδίκασης και των ποσοστών διεκπεραίωσης. Ειδικότερα, στο Πρωτοδικείο Αθηνών ο εκτιμώμενος χρόνος έκδοσης οριστικής απόφασης μειώθηκε σε 513 ημέρες (από 1 422 ημέρες πριν από τη μεταρρύθμιση), ενώ το ποσοστό διεκπεραίωσης αυξήθηκε σε 100,8 % (από 87,5 %)³⁹. Όλοι οι συμφεροντούχοι του τομέα της δικαιοσύνης συμφωνούν ότι ο νέος δικαστικός χάρτης ήδη αποφέρει θετικά αποτελέσματα και ότι, εάν συνεχιστούν οι τάσεις αυτές, θα σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην απονομή της δικαιοσύνης⁴⁰. Ο χρόνος εκδίκασης των διοικητικών υποθέσεων στα πρωτοβάθμια δικαστήρια παρέμεινε σταθερός στις 445 ημέρες το 2024 (439 ημέρες το 2023) και το ποσοστό διεκπεραίωσής τους παρέμεινε μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ (112 %, σε σύγκριση με 121 % το 2023). Η διάρκεια των διαδικασιών ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας έχει βελτιωθεί, καθώς ο χρόνος εκδίκασης μειώθηκε σε 966 ημέρες το 2024 (από 1 239 ημέρες το 2023). Οι δικαστές αποδίδουν εν μέρει τη βελτίωση αυτή στη μεταφορά ορισμένων κατηγοριών υποθέσεων από το Συμβούλιο της Επικρατείας στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια⁴¹.

Στις προσπάθειες για αποσυμφόρηση των πολιτικών δικαστηρίων και μείωση των καθυστερήσεων εντάσσονται η ανάθεση υποθέσεων εκούσιας δικαιοδοσίας στους

³³ Ένωση Διοικητικών Δικαστών και Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 3-4 και 12 αντίστοιχα.

³⁴ Γενικός επίτροπος της επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων (2026), σ. 72-78.

³⁵ Ελληνική κυβέρνηση (2026β), σ. 7-8. Επίσκεψη στην Ελλάδα, Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων.

³⁶ Πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης 2026, διαγράμματα 5 και 10.

³⁷ Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2026, Ελλάδα, σ. 4, 13, 14 και 71.

³⁸ Έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σ. 6. Η ενοποίηση του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας με τη συγχώνευση των ειρηνοδικείων και των πρωτοδικείων διπλασίασε τον αριθμό των πρωτοβάθμιων δικαστών σε 2100.

³⁹ Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 26.

⁴⁰ Επίσκεψη στην Ελλάδα, Άρειος Πάγος, Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων και Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων· Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 12.

⁴¹ Επίσκεψη στην Ελλάδα, Συμβούλιο της Επικρατείας· Ελληνική κυβέρνηση (2026γ).

δικηγόρους και τους συμβολαιογράφους, η ψηφιακή δημοσίευση των διαθηκών και οι αναθεωρήσεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Οι συμφεροντούχοι του τομέα της δικαιοσύνης έχουν επανειλημμένα επαινέσει την ανάθεση στους δικηγόρους και τους συμβολαιογράφους δικαστικών καθηκόντων εκούσιας δικαιοδοσίας, συμπεριλαμβανομένης της αναγνώρισης σωματείων, της προσημείωσης υποθήκης και της έκδοσης κληρονομητηρίων⁴². Οι υποθέσεις αυτές πλέον διεκπεραιώνονται εγκαίρως, απελευθερώνοντας πόρους του δικαστικού συστήματος. Τον Μάιο του 2026, η ανάθεση αυτή επεκτάθηκε στις διαταγές πληρωμής, ενώ οι δικηγόροι και οι συμβολαιογράφοι είναι έτοιμοι να αναλάβουν επιπλέον εξωδικαστικές ευθύνες. Από τον Νοέμβριο του 2025, όλες οι διαθήκες δημοσιεύονται ψηφιακά μέσω της πλατφόρμας του Μητρώου Διαθηκών⁴³. Οι συμβολαιογράφοι διασφαλίζουν την ταχεία έκδοση πιστοποιητικών και επικύρωση διαθηκών, καταργώντας την προηγούμενη χρονοβόρα δικαστική διαδικασία. Η δημιουργία εξειδικευμένων ποινικών τμημάτων στα Εφετεία Αθηνών και Θεσσαλονίκης αναμένεται να βελτιώσει ακόμη περισσότερο την αποδοτικότητα⁴⁴. Οι εκπρόσωποι των επιχειρήσεων θεωρούν ότι η εξειδίκευση των δικαστών στο δίκαιο του ανταγωνισμού και στο φορολογικό δίκαιο θα μπορούσε να βελτιώσει την αποδοτικότητα⁴⁵. Οι νέες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας επιβάλλουν αυστηρά όρια στις αναβολές της ακροαματικής διαδικασίας και προθεσμίες για την έκδοση αποφάσεων, με κυρώσεις για μη συμμόρφωση⁴⁶. Η θέσπιση ετήσιων ανώτατων ορίων φόρτου εργασίας ανταποκρίνεται στο μακροχρόνιο αίτημα των δικαστών για πιο ισορροπημένη κατανομή των υποθέσεων, ώστε να αποφεύγεται ο υπερβολικός ατομικός φόρτος⁴⁷. Ωστόσο, οι δικαστές προειδοποιούν ότι οι καθυστερήσεις σπάνια οφείλονται αποκλειστικά στις ατομικές επιδόσεις και προειδοποιούν ότι η υπερβολική έμφαση στην ταχύτητα, ιδίως εάν συνδέεται με μισθολογικές κυρώσεις, ενέχει τον κίνδυνο υπονόμευσης της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και της ποιότητας των αποφάσεων, ενώ παραμένουν ανεπίλυτα διαρθρωτικά ζητήματα, όπως η υποστελέχωση σε υποστηρικτικό προσωπικό και τα διοικητικά εμπόδια⁴⁸.

Λαμβάνονται μέτρα για να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της χαμηλής αποζημίωσης για δικαστικές καθυστερήσεις. Τον Αύγουστο του 2025 το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκρινε ότι το σύστημα αποζημίωσης για δικαστικές καθυστερήσεις ήταν γενικά αναποτελεσματικό, καθώς τα ποσά που επιδικάζονται από τα ελληνικά δικαστήρια υπολείπονται σταθερά των ευρωπαϊκών προτύπων⁴⁹. Ως απάντηση, η κυβέρνηση συγκρότησε ομάδα εργασίας για τη μεταρρύθμιση του πλαισίου αποζημίωσης και

⁴² Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CCBE) (2026), Ελλάδα, σ. 120· Επίσκεψη στην Ελλάδα, Συμβολαιογραφικός Σύλλογος, Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων, Άρειος Πάγος, Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων. Έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σ. 6.

⁴³ Την ψηφιακή πλατφόρμα διαχειρίζεται ο Συμβολαιογραφικός Σύλλογος Εφετείων Αθηνών – Πειραιώς – Αιγαίου και Δωδεκανήσου υπό την εποπτεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Σε πρώτη φάση, οι νέοι κανόνες ισχύουν μόνο για θανάτους μετά την 1η Νοεμβρίου 2025. Από τις 16 Σεπτεμβρίου 2026, οι συμβολαιογράφοι θα διεκπεραιώνουν όλες τις υποθέσεις, ανεξαρτήτως της ημερομηνίας του θανάτου. Επίσκεψη στην Ελλάδα, Συμβολαιογραφικός Σύλλογος.

⁴⁴ Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 50. Οι δικαστές τοποθετούνται στα τμήματα αυτά σε αποκλειστική βάση για ορισμένη θητεία, ανανεώσιμη, βάσει αντικειμενικών κριτηρίων που συνδέονται με την πείρα και τις επιδόσεις.

⁴⁵ Επίσκεψη στην Ελλάδα, επιχειρηματικές ενώσεις.

⁴⁶ Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 43 και 46-47.

⁴⁷ Σε κάθε δικαστή ανατίθεται μέγιστος αριθμός δικογραφιών· για τους δικαστές των πολιτικών δικαστηρίων, τα όρια είναι 150 υποθέσεις ετησίως στον πρώτο βαθμό και 70 υποθέσεις ετησίως στον δεύτερο βαθμό.

⁴⁸ Ένωση Διοικητικών Δικαστών (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 1· Επίσκεψη στην Ελλάδα, ενώσεις δικαστικών.

⁴⁹ Απόφαση του ΕΔΔΑ, προσφυγή 34012/20, *Βερβελέ κατά Ελλάδας*.

την πρόταση νομοθετικών τροποποιήσεων, με στόχο την ευθυγράμμιση των ελληνικών κριτηρίων αποζημίωσης με τα πρότυπα της ΕΕ και την εξασφάλιση δικαιότερης επανόρθωσης για όσους πλήττονται από καθυστερήσεις⁵⁰. Η αναθεώρηση του συστήματος αποζημίωσης ανταποκρίνεται επίσης σε μακροχρόνιο αίτημα των δικηγορικών συλλόγων⁵¹.

II. ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Σύμφωνα με την αντίληψη εμπειρογνομόνων, πολιτών και διευθυντικών στελεχών επιχειρήσεων, το επίπεδο διαφθοράς στον δημόσιο τομέα είναι σχετικά υψηλό. Στον δείκτη αντίληψης της διαφθοράς της Διεθνούς Διαφάνειας για το 2025, η Ελλάδα βαθμολογήθηκε με 50/100, καταλαμβάνοντας την 21η θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την 56η παγκοσμίως⁵². Η αντίληψη της διαφθοράς παραμένει σχετικά σταθερή κατά την τελευταία πενταετία⁵³. Σύμφωνα με την ειδική έρευνα του Ευρωβαρόμετρου του 2026 για τη διαφθορά, το 99 % όσων απάντησαν θεωρεί ότι η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη στη χώρα του (ενωσιακός μέσος όρος: 71 %), ενώ το 68 % όσων απάντησε αισθάνεται ότι επηρεάζεται προσωπικά από τη διαφθορά στην καθημερινή του ζωή (ενωσιακός μέσος όρος: 30 %). Όσον αφορά τις επιχειρήσεις, το 95 % των εταιρειών στην Ελλάδα θεωρεί ότι η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη (ενωσιακός μέσος όρος: 65 %), ενώ το 79 % πιστεύει ότι η διαφθορά αποτελεί πρόβλημα για την επιχειρηματική δραστηριότητα (ενωσιακός μέσος όρος: 37 %). Επιπλέον, το 23 % όσων απάντησαν θεωρεί ότι υπάρχουν αρκετές επιτυχείς ποινικές διώξεις, ώστε να αποτρέπονται οι πρακτικές διαφθοράς (ενωσιακός μέσος όρος: 38 %), ενώ το 20 % των εταιρειών πιστεύει ότι τα πρόσωπα και οι επιχειρήσεις που αποκαλύπτεται ότι δωροδοκούν ανώτερο υπάλληλο τιμωρούνται δεόντως (ενωσιακός μέσος όρος: 31 %)⁵⁴.

Το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Καταπολέμησης της Διαφθοράς (ΕΣΣΚΔ) 2022-2025 εφαρμόστηκε με επιτυχία και ένα νέο σχέδιο βρίσκεται σε στάδιο οριστικοποίησης. Τον Απρίλιο του 2026 η Εθνική Αρχή Διαφάνειας (στο εξής: ΕΑΔ) δημοσίευσε την τελική έκθεση υλοποίησης, σύμφωνα με την οποία πάνω από το 80 % των δράσεων του σχεδίου δράσης υλοποιήθηκε επιτυχώς⁵⁵, ενώ 18 ελλειπείς ή εν εξελίξει δράσεις μεταφέρθηκαν στο νέο σχέδιο δράσης⁵⁶. Σύμφωνα με την τελική έκθεση, το ΕΣΣΚΔ 2022-2025 πέτυχε ισχυρή, καλά συντονισμένη πρόοδο με υψηλή υλοποίηση και θεσμικές βελτιώσεις, ιδίως στην ψηφιοποίηση και τους μηχανισμούς ελέγχου. Η πρόοδος αυτή ενίοτε περιοριζόταν λόγω καθυστερήσεων, περιορισμένων πόρων και χαμηλής συμμετοχής των συμφεροντούχων⁵⁷. Η δημόσια διαβούλευση σχετικά με το νέο ΕΣΣΚΔ 2026-2030 ξεκίνησε τον Μάρτιο του 2026 και ολοκληρώθηκε στις 14 Απριλίου 2026.⁵⁸ Σύμφωνα με τον προγραμματισμό, θα περιλαμβάνει περισσότερες από 180 δράσεις από όλες τις περιοχές υψηλού κινδύνου, οι οποίες πρόκειται να υλοποιηθούν από όλα τα υπουργεία⁵⁹. Η νέα διοικήτρια της ΕΑΔ

⁵⁰ Ελληνική κυβέρνηση (2026β), σ. 44-45.

⁵¹ Επίσκεψη στην Ελλάδα, Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων.

⁵² Το επίπεδο της εκλαμβανόμενης διαφθοράς κατηγοριοποιείται ως εξής: χαμηλό (άνω του 79)· σχετικά χαμηλό (μεταξύ 79-60), σχετικά υψηλό (μεταξύ 59-50), υψηλό (κάτω από 50).

⁵³ Το 2021 η βαθμολογία ήταν 49, ενώ το 2025 ήταν 50. Η βαθμολογία αυξάνεται/μειώνεται σημαντικά όταν μεταβάλλεται κατά πάνω από πέντε μονάδες· βελτιώνεται/επιδεινώνεται (μεταβολές 4-5 μονάδων) και είναι σχετικά σταθερή (μεταβολές 1-3 μονάδων) κατά την τελευταία πενταετία.

⁵⁴ Στοιχεία από το Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 573 (2026) και το Έκτακτο Ευρωβαρόμετρο 582 (2026).

⁵⁵ ΕΑΔ (2026β), σ. 4.

⁵⁶ Επίσκεψη στην Ελλάδα, ΕΑΔ.

⁵⁷ ΕΑΔ (2026β), σ. 1-6.

⁵⁸ Ελληνική κυβέρνηση (2026γ), σ. 14.

⁵⁹ ΕΑΔ (2026α), σ. 2.

διορίστηκε τον Αύγουστο του 2025 και συνεχίστηκαν οι προσλήψεις επιθεωρητών-ελεγκτών και διοικητικού προσωπικού τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Συνολικά, έχουν πληρωθεί 374 θέσεις (έναντι 364 θέσεων το 2024) επί συνόλου 503 θέσεων⁶⁰. Εκκρεμεί η πλήρωση άλλων 83 θέσεων επιθεωρητών-ελεγκτών. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (στο εξής: ΟΚΠ) εξέφρασαν αμφιβολίες για το κατά πόσον η ΕΑΔ είναι επαρκώς στελεχωμένη ώστε να αντεπεξέλθει στον αυξανόμενο φόρτο εργασίας, ο οποίος το 2025 ανήλθε σε σχεδόν 5 000 εκθέσεις⁶¹.

Ενώ ο αριθμός των διώξεων και των τελεσίδικων αποφάσεων στις υποθέσεις διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένων των υποθέσεων διαφθοράς σε υψηλό επίπεδο, παραμένει περιορισμένος, έχει θεσπιστεί το νομικό πλαίσιο και είναι υπό οριστικοποίηση οι κανόνες εφαρμογής για ένα ψηφιακό μητρώο που θα καταστήσει δυνατή την ολοκληρωμένη παρακολούθηση και ιχνηλάτηση των υποθέσεων διαφθοράς.⁶² Οι έρευνες της Διεύθυνσης Οικονομικής Αστυνομίας για αδικήματα διαφθοράς μειώθηκαν ελαφρά σε 105 έρευνες το 2025, σε σύγκριση με 112 έρευνες το 2024⁶³. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρασχέθηκαν από την Εισαγγελία Οικονομικού Εγκλήματος, το 2025 ασκήθηκε δίωξη σε 18 υποθέσεις (έναντι 10 υποθέσεων το 2024 και 9 το 2023), ενώ το 2025 οι νέες υποθέσεις ανέρχονταν σε 137 (έναντι 133 το 2024 και 144 το 2023)⁶⁴. Τέσσερις υποθέσεις δωροδοκίας αλλοδαπών⁶⁵ βρίσκονται ακόμη σε στάδιο έρευνας⁶⁶ και μέχρι στιγμής δεν έχει υπάρξει καταδίκη για δωροδοκία αλλοδαπών στην Ελλάδα. Η κοινωνία των πολιτών εξέφρασε ανησυχίες για τον περιορισμένο αριθμό των τελεσίδικων αποφάσεων σε πολύπλοκες υποθέσεις διαφθοράς ή υποθέσεις διαφθοράς σε υψηλό επίπεδο, καθώς και για τη διάρκεια των διαδικασιών⁶⁷. Μολονότι έχει εγκριθεί το νομικό πλαίσιο του ενιαίου μητρώου παρακολούθησης υποθέσεων διαφθοράς⁶⁸, συνεχίζονται οι εργασίες με σκοπό την πλήρη θέση του σε λειτουργία, η οποία αναμένεται την 1η Ιανουαρίου 2027⁶⁹. Το μητρώο θα λειτουργεί ως ενιαίο εθνικό ψηφιακό σύστημα δομημένων δεδομένων και πληροφοριών σχετικά με υποθέσεις διαφθοράς, το οποίο θα καλύπτει όλα τα στάδια της διαδικασίας⁷⁰. Με το μητρώο επιδιώκονται, μεταξύ άλλων, η δημιουργία ενός ενοποιημένου μηχανισμού για την ιχνηλασιμότητα των υποθέσεων, η επικαιροποίηση σε πραγματικό χρόνο των διαδικαστικών εξελίξεων και ο συστηματικός εντοπισμός των καθυστερήσεων, ώστε να ενισχυθούν η πληρότητα, η συνέπεια και η χρησιμότητα των σχετικών δεδομένων⁷¹. Οι

⁶⁰ Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 54.

⁶¹ Επίσκεψη στην Ελλάδα, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

⁶² Η έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου συνέστησε στην Ελλάδα «να συνεχίσει τις προσπάθειες για τη δημιουργία αξιόπιστου ιστορικού επιδόσεων όσον αφορά τις διώξεις και τις τελεσίδικες αποφάσεις σε υποθέσεις διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένων των υποθέσεων διαφθοράς σε υψηλό επίπεδο». Έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σ. 3. Ορισμένη πρόοδος όσον αφορά τη σύσταση αυτή είχε προηγουμένως αξιολογηθεί το 2025, το 2024 και το 2023.

⁶³ Ελληνική Αστυνομία (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 1.

⁶⁴ Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρασχέθηκαν από την κυβέρνηση, ο αριθμός των εκκρεμών υποθέσεων ανέρχεται επομένως σε 462, αντιπροσωπεύοντας σημαντική συσσώρευση εκκρεμών υποθέσεων. Ελληνική κυβέρνηση (2026β), συμπληρωματικές γραπτές παρατηρήσεις, σ. 2.

⁶⁵ Οι υποθέσεις ανάγονται στο 2021, το 2022, το 2024 και το 2025.

⁶⁶ Επίσκεψη στην Ελλάδα, εισαγγελείς.

⁶⁷ ENNHRI (2026), σ. 36-37.

⁶⁸ Νόμος 5282/2026, ελληνική κυβέρνηση (2026β), σ. 14 και παράρτημα σχετικά με τον πυλώνα II, σ. 3.

⁶⁹ Κοινή υπουργική δήλωση, ΚΥΑ 39597/01.07.2026, ΦΕΚ Β' 4189/09.07.2026.

⁷⁰ Η εποπτεία της λειτουργίας του μητρώου ανατίθεται σε τριμελή επιτροπή του Υπουργείου Δικαιοσύνης, υπό την προεδρία του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος. Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 11.

⁷¹ Ελληνική κυβέρνηση (2026γ), σ. 13-14.

αρχές προσδοκούν ότι το νέο ψηφιακό σύστημα θα τους επιτρέψει να ιχνηλατούν τις υποθέσεις διαφθοράς σε όλα τα διαδικαστικά στάδια, να αντιμετωπίζουν τον κατακερματισμό δεδομένων που έχουν προηγουμένως εντοπίσει και να ενισχύσουν την παρακολούθηση. Η συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, της αστυνομίας και των εθνικών εισαγγελιών παραμένει σε γενικές γραμμές αποτελεσματική. Ο αριθμός των Ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων αυξήθηκε από επτά το 2023 σε δεκατρείς το 2026⁷². Τον Απρίλιο του 2026 το Κοινοβούλιο ήρε την ασυλία 13 βουλευτών κατόπιν σχετικών αιτημάτων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, παρέχοντας έτσι στις διωκτικές αρχές τη δυνατότητα να προχωρήσουν τις σχετικές υποθέσεις⁷³. Γενικά, έχει δημιουργηθεί το νομικό πλαίσιο για ένα ψηφιακό μητρώο υποθέσεων διαφθοράς και το μητρώο αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία τους προσεχείς μήνες. Ωστόσο, καθώς ο αριθμός των διώξεων και των τελεσίδικων αποφάσεων σε υποθέσεις διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένης της διαφθοράς σε υψηλό επίπεδο, παραμένει χαμηλός, έχει σημειωθεί περιορισμένη πρόοδος όσον αφορά την εν λόγω σύσταση.

Η αστυνομία έχει εντείνει τις προσπάθειές της για την καταπολέμηση της διαφθοράς και εσωτερικά, εφαρμόζοντας μέτρα ακεραιότητας και πειθαρχικές διαδικασίες. Η Διεύθυνση Δεοντολογίας και Εσωτερικού Ελέγχου, η οποία συστάθηκε το 2025, έλαβε σαφέστερη εντολή για τη διενέργεια εσωτερικών ελέγχων και πειθαρχικών ερευνών, με αποτέλεσμα να ενισχυθούν η ανεξαρτησία και η διαδικαστική σαφήνεια. Το 2025 διεξήχθησαν 3 052 πειθαρχικές διαδικασίες, 100 αστυνομικοί τέθηκαν σε διαθεσιμότητα (έναντι 87 το 2024) και 10 απολύθηκαν. Παρελήφθησαν 1 579 καταγγελίες για αδικήματα διαφθοράς που οδήγησαν σε 140 συλλήψεις (σε σύγκριση με 1 312 και 187 αντίστοιχα το 2024)⁷⁴. Επιπλέον, η νέα Διεύθυνση Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος εξασφαλίζει πιο διεπιστημονική προσέγγιση και αστυνόμευση βάσει ανάλυσης πληροφοριών σε πολύπλοκες υποθέσεις, οι οποίες συχνά περιλαμβάνουν διαφθορά⁷⁵. Η Διεύθυνση Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος αναγνώρισε τη διαφθορά ως βασικό παράγοντα διευκόλυνσης του οργανωμένου εγκλήματος, ιδίως στη διακίνηση ναρκωτικών, το λαθρεμπόριο, την απάτη στα καύσιμα και στα προϊόντα καπνού, την παραποίηση ταξιδιωτικών εγγράφων, την παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών, το οικονομικό έγκλημα και την παράνομη διακίνηση όπλων. Η τεχνολογική αναβάθμιση, η ψηφιοποίηση, η συνεχής κατάρτιση του προσωπικού και η διεθνής συνεργασία έχουν αναγνωριστεί ως βασικά στοιχεία για την επίλυση υποθέσεων οργανωμένου εγκλήματος και διαφθοράς, οι οποίες καθίστανται ολοένα και πιο περίπλοκες και απαιτούν περισσότερους πόρους⁷⁶.

⁷² Η κυβέρνηση θεωρεί ότι ικανοποίησε τα αιτήματα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας όσον αφορά τη στελέχωση, τη χρηματοδότηση και τη διοικητική υποστήριξη. Ελληνική κυβέρνηση (2026γ), σ. 18.

⁷³ Σε άλλες τέσσερις περιπτώσεις, δεν χορηγήθηκε άδεια. Το καθεστώς της βουλευτικής ασυλίας προστατεύει τους βουλευτές από διώξεις μόνο για πράξεις που συνδέονται με την άσκηση των καθηκόντων τους. Για αδικήματα που δεν συνδέονται με τα καθήκοντά τους, οι έρευνες διεξάγονται χωρίς να αρθεί η ασυλία· ωστόσο για τη δίωξη και τη δίκη απαιτείται η άρση της ασυλίας από τη Βουλή. Ελληνική κυβέρνηση (2026β), σ. 23. Σχετικά με την ασυλία των μελών της κυβέρνησης, βλ. επίσης πυλώνα IV. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αναφέρει ότι σε ορισμένες υποθέσεις οι επιχειρησιακές καθυστερήσεις, η έλλειψη πόρων και η ασυλία της οποίας χαίρουν τα μέλη της κυβέρνησης επηρέασαν την ικανότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και των εθνικών εισαγγελέων να διερευνήσουν και να διώξουν αποτελεσματικά τη διαφθορά σε υψηλό επίπεδο. Η απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου του Αρείου Πάγου να ανανεώσει τη θητεία τριών Ευρωπαίων Εντεταλμένων Εισαγγελέων για δύο έτη προκάλεσε την αντίδραση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 19.

⁷⁴ Ελληνική κυβέρνηση (2026γ), σ. 24.

⁷⁵ Επίσκεψη στην Ελλάδα, Ελληνική Αστυνομία.

⁷⁶ Επίσκεψη στην Ελλάδα, Ελληνική Αστυνομία.

Συνεχίζεται η υποβολή δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, μεταξύ άλλων μέσω ενός νέου ηλεκτρονικού συστήματος, αν και συνεχίζονται οι καθυστερήσεις στις υποβολές και τις δημοσιεύσεις. Δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης οφείλουν να υποβάλλουν διάφορες κατηγορίες υπόχρεων προσώπων, συμπεριλαμβανομένων των αιρετών αξιωματούχων σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και των συζύγων τους⁷⁷. Το 2025 αυξήθηκε σημαντικά ο αριθμός των χρηστών του νέου ηλεκτρονικού συστήματος «e-rothen» σε σύγκριση με το 2024⁷⁸ και σχεδόν ένα εκατομμύριο υπόχρεα πρόσωπα το χρησιμοποίησαν για να υποβάλουν τις δηλώσεις τους⁷⁹. Η ΕΑΔ επισημαίνει την ευχρηστία του συστήματος, τη βελτιωμένη ακρίβεια των δεδομένων, τη διασταύρωση σε πραγματικό χρόνο με άλλες βάσεις δεδομένων, όπως οι τραπεζικές βάσεις δεδομένων, και την άρτια ανάλυση κινδύνου⁸⁰. Οι ΟΚΠ επισημαίνουν ότι η προθεσμία υποβολής των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης από δημόσιους αξιωματούχους και άλλα υπόχρεα πρόσωπα για το οικονομικό έτος 2024 παρατάθηκε, όπως και τα προηγούμενα έτη⁸¹. Η Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης της Βουλής θεωρεί ότι η καθυστέρηση στην υποβολή δηλώσεων οφείλεται στην έλλειψη εξοικείωσης με το νέο σύστημα⁸². Επίσης, η δημοσίευση των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης⁸³ καθυστέρησε επτά μήνες λόγω της ανάγκης για μη αυτοματοποιημένους διασταυρωτικούς ελέγχους, ελέγχους συμμόρφωσης με την προστασία των δεδομένων και του αυξημένου όγκου των δηλώσεων των συζύγων⁸⁴. Όσον αφορά τη δημοσιοποίηση των δώρων, ενώ τα δώρα προς τα μέλη της κυβέρνησης δημοσιεύονται, τα δώρα προς τα μέλη της Βουλής δεν δημοσιοποιούνται σε δημόσια προσβάσιμο κατάλογο⁸⁵. Η επικαιροποίηση του Κώδικα Δεοντολογίας των Μελών του Ελληνικού Κοινοβουλίου, η οποία προβλέπεται στο ΕΣΣΚΔ⁸⁶, δεν έχει πραγματοποιηθεί ακόμη.

Ενώ είναι σε εξέλιξη μέτρα εφαρμογής και δραστηριότητες ευαισθητοποίησης, δεν έχουν εισαχθεί νομοθετικές αλλαγές όσον αφορά τον ορισμό των εκπροσώπων συμφερόντων και ο αριθμός των εγγεγραμμένων εκπροσώπων συμφερόντων παραμένει

⁷⁷ Επίσκεψη στην Ελλάδα, Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης.

⁷⁸ 1 284 901 χρήστες το 2025, έναντι 521 484 χρηστών το 2024. Επίσκεψη στην Ελλάδα, Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης.

⁷⁹ Ελληνική κυβέρνηση (2026γ), σ. 30.

⁸⁰ Επίσκεψη στην Ελλάδα, ΕΑΔ. Το Τμήμα Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης της Διεύθυνσης Οικονομίας και Ανάπτυξης έλαβε 70 καταγγελίες και ολοκλήρωσε 26 ελέγχους το 2025. Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 64-65.

⁸¹ Κοινωνία των πολιτών (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 41.

⁸² Το 2025 διενεργήθηκαν συνολικά 24 156 έλεγχοι από την Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης και τα ειδικά ελεγκτικά όργανα, κατά τα οριζόμενα στον νόμο 5026/2023 περί δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης. Το Τμήμα Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης της Διεύθυνσης Οικονομίας και Ανάπτυξης έλαβε 70 καταγγελίες και ολοκλήρωσε 26 ελέγχους το 2025, σύμφωνα με τον νόμο 4622/2019. Ελληνική κυβέρνηση (2026γ), σ. 25.

⁸³ Σύμφωνα με την κυβέρνηση, αναφέρθηκαν ορισμένες καθυστερήσεις στην υποβολή στοιχείων και δημοσιεύσεων, ιδίως κατά τη μεταβατική φάση εφαρμογής. Ελληνική κυβέρνηση (2026γ), σ. 11.

⁸⁴ Επίσκεψη στην Ελλάδα, Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης. Οι δηλώσεις για το 2023 και το 2024 δημοσιεύτηκαν μόλις στα τέλη Σεπτεμβρίου 2025. Αυτές οι μεγάλες καθυστερήσεις δυσχεραίνουν τις επακόλουθες ενέργειες και καθιστούν μη αποδοτικούς τους μηχανισμούς λογοδοσίας. Κοινωνία των πολιτών (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 41.

⁸⁵ Ελληνική κυβέρνηση (2026α) και κοινωνία των πολιτών (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 65 και 44 αντίστοιχα.

⁸⁶ ΕΑΔ (2026α), σ. 3-4. Οι ΟΚΠ συνέστησαν επίσης να συμπεριληφθούν στο ΕΚΣΣΔ 2026-2030 η επικαιροποίηση του Κώδικα Δεοντολογίας των Μελών του Ελληνικού Κοινοβουλίου και η θέσπιση της υποχρέωσης δημοσίευσης του καταλόγου των δώρων που αποδέχονται. Κοινωνία των πολιτών (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 40.

χαμηλός⁸⁷. Η ελληνική κυβέρνηση καταβάλλει προσπάθειες για την ευαισθητοποίηση και την επιμόρφωση των μελών της κυβέρνησης, των αναπληρωτών υπουργών και των γενικών και ειδικών γραμματέων των υπουργείων και των γραφείων τους σχετικά με τις υποχρεώσεις διαφάνειας και το Μητρώο Διαφάνειας⁸⁸. Από τον Δεκέμβριο του 2022 που τέθηκε σε λειτουργία το Μητρώο, έχουν αυξηθεί ελαφρώς οι εγγραφές, από 20 τον Ιούλιο του 2024 σε 35 τον Μάρτιο του 2026. Μέχρι στιγμής έχουν εγγραφεί 320 θεσμικοί φορείς (εκ των οποίων 280 σε ενεργό θητεία), έναντι 305 στα τέλη του 2024. Ο στενός ορισμός του εκπροσώπου συμφερόντων, ο οποίος δεν καλύπτει τους εσωτερικούς εκπροσώπους συμφερόντων, δεν έχει τροποποιηθεί⁸⁹. Το Υπουργείο Εσωτερικών ανακοίνωσε την πρόθεσή του να εξετάσει την έκταση και το βάθος της τροποποίησης του νομοθετικού πεδίου εφαρμογής. Για τον σκοπό αυτό, θα διοργανώσει εργαστήριο και πρόσκληση υποβολής στοιχείων το φθινόπωρο του 2026⁹⁰. Επιπλέον, οι ΟΚΠ έχουν εκφράσει ανησυχίες για τον χαμηλό αριθμό των δηλωμένων συναντήσεων και τις ανακολουθίες των πληροφοριών μεταξύ των θεσμικών συμφεροντούχων και των εκπροσώπων συμφερόντων, καθώς και για τη μη υποβολή ετήσιων δηλώσεων από ορισμένους εκπροσώπους συμφερόντων. Δεν έχει διενεργηθεί καμία επιθεώρηση και δεν έχουν επιβληθεί κυρώσεις⁹¹. Δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί η ετήσια έκθεση της ΕΑΔ για το 2025 σχετικά με τις δραστηριότητες επιρροής που έχουν καταχωριστεί στο Μητρώο Διαφάνειας⁹². Συνολικά, παρότι καταβάλλονται ενεργές προσπάθειες ευαισθητοποίησης και θεσμικού συντονισμού, δεν έχει αναληφθεί νομοθετική πρωτοβουλία για την επέκταση του ορισμού του εκπροσώπου συμφερόντων. Κατά συνέπεια η πρόοδος ως προς την εν λόγω σύσταση είναι περιορισμένη.

Τα περισσότερα πολιτικά κόμματα συμμορφώθηκαν με τους κανόνες χρηματοδότησης, ενώ εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες για τη διαφάνεια και την εφαρμογή του πλαισίου. Το 2025 η Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης έλεγξε⁹³ 18 πολιτικά κόμματα και διαπίστωσε ότι τα περισσότερα κόμματα τηρούσαν τους κανόνες χρηματοδότησης⁹⁴. Ωστόσο, εντοπίστηκαν οκτώ παραβάσεις⁹⁵, επιβλήθηκαν ποινές⁹⁶ σε έξι

⁸⁷ Η έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου συνέστησε στην Ελλάδα «να βελτιώσει το πλαίσιο για την άσκηση πίεσης ή επιρροής από ομάδες συμφερόντων, μεταξύ άλλων με την επανεξέταση του ορισμού του εκπροσώπου ομάδων συμφερόντων και τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής».

⁸⁸ Επιμορφωτικές δράσεις πραγματοποιήθηκαν το πρώτο εξάμηνο του 2026 στο πλαίσιο της «Ακαδημίας Ηγεσίας» του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης από κοινού με την ΕΑΔ. Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 12. Αναπτύσσονται ενεργά περαιτέρω μέτρα εφαρμογής, συμπεριλαμβανομένης της ευαισθητοποίησης και του θεσμικού συντονισμού. Ελληνική κυβέρνηση (2026γ), σ. 31.

⁸⁹ Αυτό τονίστηκε στην έκθεση της ΕΑΔ, του Φεβρουαρίου του 2025, σχετικά με την άσκηση δραστηριοτήτων επιρροής, η οποία συνιστά τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του νόμου όσον αφορά τον ορισμό του «εκπροσώπου συμφερόντων», καθώς και την αλλαγή κουλούρας, τη δέσμευση για εφαρμογή των κανόνων από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη και τη συνεχή παρακολούθηση και αναθεώρηση των διαδικασιών και των κανονισμών της. Έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου, Ελλάδα και ΕΑΔ (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 4-5.

⁹⁰ Ελληνική κυβέρνηση (2026γ), σ. 28.

⁹¹ Κοινωνία των πολιτών (2025 και 2026α), σ. 39 και 39 αντίστοιχα.

⁹² Ο νόμος 4829/2021 απαιτεί από την ΕΑΔ να δημοσιεύει ετήσια στατιστικά στοιχεία και εκθέσεις σχετικά με τις καταχωρισμένες δραστηριότητες επιρροής.

⁹³ Αφορά το οικονομικό έτος 2023.

⁹⁴ Ο νόμος 5166/2024 διευκρινίζει ότι η εκλογική κρατική χρηματοδότηση πρέπει να επιστρέφεται σε περίπτωση μη συμμετοχής σε εκλογές και ότι θα αναστέλλεται έως ότου πληρωθούν ορισμένα κριτήρια σε περίπτωση καταδίκης αρχηγού κόμματος ή συνασπισμού κομμάτων για ποινικό αδίκημα. Έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σ. 13.

⁹⁵ Ελληνική κυβέρνηση (2026γ), σ. 28.

⁹⁶ Οι κυρώσεις κυμαίνονται από 3 000 έως 10 000 EUR, με πρόσθετες ποινές για ορισμένες σοβαρότερες παραβάσεις. Επίσκεψη στην Ελλάδα, Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης.

κόμματα και απεστάλησαν προειδοποιητικές επιστολές σε δύο κόμματα⁹⁷. Κατά τον έλεγχο των κομμάτων που συμμετείχαν στις εκλογές του Ιουνίου 2024 για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν εντοπίστηκαν μείζονες παραβιάσεις. Οι ΟΚΠ αναφέρουν ότι τόσο το νομοθετικό πλαίσιο⁹⁸ όσο και η πρακτική εφαρμογή των κανόνων διαφάνειας της πολιτικής χρηματοδότησης εξακολουθούν να παρουσιάζουν ελλείψεις και επισημαίνουν την περιορισμένη δημοσίευση σχετικών πληροφοριών από την αρμόδια αρχή, την έλλειψη απάντησης σε αιτήματα παροχής πληροφοριών και σε καταγγελίες, καθώς και ανησυχίες σχετικά με την αποτελεσματική παρακολούθηση και επιβολή των νομικών υποχρεώσεων που σχετίζονται με τη δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων των πολιτικών κομμάτων⁹⁹.

Ο αριθμός των αναφορών από καταγγέλλοντες δυσλειτουργίες παρέμεινε σταθερός. Η κυβέρνηση δήλωσε ότι αυξάνονται ο αριθμός και η ποιότητα των αναφερόμενων υποθέσεων¹⁰⁰. Το 2025 υποβλήθηκαν 74 αναφορές από καταγγέλλοντες δυσλειτουργίες (έναντι 82 το 2024) στην ΕΑΔ, η οποία ενεργεί ως εξωτερικός δίαυλος αναφοράς, εκ των οποίων τέσσερις είναι υπό διερεύνηση και τρεις διαβιβάστηκαν στις αρμόδιες αρχές για επακόλουθες ενέργειες (πέντε και δύο αντίστοιχα το 2024)¹⁰¹. Επιπρόσθετα, η ΕΑΔ διοργάνωσε σειρά επιμορφώσεων για τους υπαλλήλους της τοπικής αυτοδιοίκησης και τον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης σχετικά με τον ρόλο των υπαλλήλων που παραλαμβάνουν αναφορές από καταγγέλλοντες δυσλειτουργίες και προβαίνουν σε επακόλουθες ενέργειες¹⁰². Η κοινωνία των πολιτών επισημαίνει την έλλειψη πληροφοριών, στον ιστότοπο των αρμόδιων αρχών, σχετικά με τους εσωτερικούς διαύλους αναφοράς και τους υπεύθυνους υποβολής αναφορών¹⁰³.

Οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των διαρθρωτικών ανεπαρειών και στην ενίσχυση της συγκέντρωσης, της διαφάνειας και της αποδοτικότητας των δημόσιων συμβάσεων ώστε να περιοριστούν οι κίνδυνοι διαφθοράς. Η στάση των επιχειρήσεων απέναντι στη διαφθορά στην ΕΕ δείχνει ότι το 45 % των εταιρειών στην Ελλάδα (μέσος όρος στην ΕΕ: 30 %) πιστεύει ότι η διαφθορά τις έχει εμποδίσει, στην πράξη, να κερδίσουν δημόσιο διαγωνισμό κατά την τελευταία τριετία. Το 23 % των επιχειρήσεων θεωρεί ότι το επίπεδο ανεξαρτησίας του φορέα ελέγχου των δημόσιων συμβάσεων (Ενιαία Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων) είναι πολύ καλό ή αρκετά καλό· το ποσοστό αυτό έχει υποχωρήσει σημαντικά σε σύγκριση με το 2025 (39 %)¹⁰⁴. Όσον αφορά την πρόσβαση στις δημόσιες συμβάσεις στην Ελλάδα, ο πίνακας αποτελεσμάτων για την ενιαία αγορά και την ανταγωνιστικότητα αναφέρει ότι το 2025 στην Ελλάδα, στο 58 % των συμβάσεων που ανατέθηκαν υποβλήθηκε μόνο μία προσφορά (μέσος όρος της ΕΕ: 27 %). Οι δημόσιες συμβάσεις και τα μεγάλα έργα υποδομής παραμένουν ευάλωτα στη διαφθορά¹⁰⁵. Η Ενιαία Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων (στο εξής: ΕΑΔΗΣΥ) ανέφερε ότι έλαβε

⁹⁷ Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης. (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 6.

⁹⁸ Στις κοινές παρατηρήσεις τους στις εκθέσεις του 2023, του 2024, του 2025 και του 2026 για το κράτος δικαίου, οι ΟΚΠ επανέλαβαν τις αμφιβολίες τους σχετικά με την επάρκεια του νομοθετικού πλαισίου που εγκρίθηκε το 2022 (ΠΔ 15/2022), ιδίως όσον αφορά τη χρήση ειδικών τραπεζικών λογαριασμών και τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την αντικειμενικότητα του μηχανισμού ελέγχου. Κοινωνία των πολιτών (2023), σ. 16.

⁹⁹ Κοινωνία των πολιτών (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 42.

¹⁰⁰ Ελληνική κυβέρνηση (2026), συμπληρωματικές γραπτές παρατηρήσεις, σ. 16.

¹⁰¹ ΕΑΔ (2026α), σ. 6-7· Ετήσια έκθεση 2024, ΕΑΔ, σ. 20.

¹⁰² Ελληνική κυβέρνηση (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 87.

¹⁰³ Civil Liberties Union for Europe (Ένωση Πολιτικών Ελευθεριών για την Ευρώπη) (2026), σ. 17.

¹⁰⁴ Διάγραμμα 59, Πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2026.

¹⁰⁵ Επίσκεψη στην Ελλάδα, Ελληνική Αστυνομία· Ελληνική κυβέρνηση (2026), συμπληρωματικές γραπτές παρατηρήσεις, σ. 27.

κυρίως καταγγελίες για απευθείας αναθέσεις συμβάσεων χωρίς την ενδεδειγμένη έρευνα αγοράς¹⁰⁶. Ο νέος νόμος 5218/2025 μεταρρυθμίζει το νομικό πλαίσιο των δημόσιων συμβάσεων με στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας, της ακεραιότητας και της διαδικαστικής αποδοτικότητας, θεσπίζοντας ένα σύστημα κατάρτισης και πιστοποίησης των δημοσίων υπαλλήλων που χειρίζονται δημόσιες συμβάσεις. Επιπλέον, το προσωπικό της ΕΑΔΗΣΥ αυξήθηκε προκειμένου να μειωθεί η διάρκεια των διαδικασιών και να επιταχυνθεί η εξέταση των προσυμβατικών μέσων έννομης προστασίας¹⁰⁷. Δημοσιεύτηκε ο Κώδικας Ηθικής και Δεοντολογίας για Υπαλλήλους Μονάδων Προμηθειών και Μέλη Επιτροπών Δημοσίων Συμβάσεων¹⁰⁸. Επιπλέον, έχει δημιουργηθεί Μητρώο Επαγγελματιών Δημοσίων Συμβάσεων, με στόχο την ενίσχυση του επαγγελματισμού, της ακεραιότητας και της λογοδοσίας των υπαλλήλων που συμμετέχουν σε διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων¹⁰⁹. Η λειτουργία του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης αδειών και επιθεωρήσεων, το οποίο τυποποιεί και ψηφιοποιεί τις διαδικασίες και τις πράξεις αδειοδότησης και το οποίο εξυπηρετεί τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση, γίνεται θετικά αντιληπτή από τις επιχειρήσεις, παρά ορισμένες αδυναμίες, ιδίως την έλλειψη διαλειτουργικότητας με άλλα συστήματα, όπως τα συστήματα πολεοδομικού και οδικού σχεδιασμού¹¹⁰. Πέραν των δημόσιων συμβάσεων, ως τομείς που είναι πλέον ευάλωτοι στους κινδύνους διαφθοράς αναφέρονται η τοπική αυτοδιοίκηση, η κοινωνική ασφάλιση και οι κοινωνικές παροχές, η υγειονομική περίθαλψη και τα κονδύλια της ΕΕ¹¹¹.

III. ΠΟΛΥΦΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Συνεχίζεται η ενίσχυση της χρηματοδότησης, του προσωπικού και του εποπτικού ρόλου της ρυθμιστικής αρχής των μέσων μαζικής επικοινωνίας, μεταξύ άλλων μέσω νέας νομοθεσίας, ενώ παράλληλα η ρυθμιστική αρχή προσαρμόζεται σε νέες αρμοδιότητες. Εγκρίθηκε νέος νόμος που ενισχύει περαιτέρω την εντολή και τους πόρους του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (στο εξής: ΕΣΡ) με σκοπό την ευθυγράμμιση με τον ευρωπαϊκό κανονισμό για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης¹¹². Επιπλέον, τον Ιούνιο του 2026 ψηφίστηκε από τη Βουλή νέος νόμος για την αδειοδότηση της επίγειας ψηφιακής τηλεόρασης ελεύθερης λήψης με περιφερειακή εμβέλεια, ο οποίος επίσης αποσκοπεί στην ενίσχυση των οικονομικών και ανθρώπινων πόρων της εθνικής ρυθμιστικής αρχής. Τους προσεχείς μήνες θα ακολουθήσει ένα παρόμοιο σχέδιο νόμου για την αδειοδότηση των ραδιοφωνικών σταθμών, το οποίο θεωρείται θετική εξέλιξη για τα περιφερειακά μέσα ενημέρωσης και την ανταγωνιστικότητα στον τομέα των μέσων ενημέρωσης¹¹³. Ενώ εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένες κενές θέσεις εργασίας, το 2025 εντάχθηκαν στο ΕΣΡ

¹⁰⁶ Ιδίως όσον αφορά τους δημόσιους διαγωνισμούς για ενδύματα και υποδήματα για τον στρατό, τις παραδόσεις αναλώσιμων αγαθών σε νοσοκομεία και τον δημόσιο οδικό φωτισμό. Επίσκεψη στην Ελλάδα, ΕΑΔΗΣΥ.

¹⁰⁷ Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 69.

¹⁰⁸ Έχει σχεδιαστεί ως μη δεσμευτική καθοδήγηση που συμπληρώνει την ισχύουσα νομοθεσία για τις δημόσιες συμβάσεις και τους κανόνες ακεραιότητας και βοηθάει τους επαγγελματίες να ερμηνεύουν τις νομικές υποχρεώσεις και να χειρίζονται δεοντολογικά διλήμματα. Η πρωτοβουλία αναπτύχθηκε με την υποστήριξη του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης (TSI) της ΕΕ. Επίσκεψη στην Ελλάδα, ΕΑΔ.

¹⁰⁹ Οι εγγεγραμμένοι υπάλληλοι υποχρεούνται να υποβάλλουν δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων και συμφερόντων, να δηλώνουν τυχόν συγκρούσεις συμφερόντων και να τηρούν διασφαλίσεις αμεροληψίας και ανεξαρτησίας. Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 69-70.

¹¹⁰ Επίσκεψη στην Ελλάδα, επιχειρηματικές ενώσεις.

¹¹¹ Επίσκεψη στην Ελλάδα, ΕΑΔ.

¹¹² Νόμος 5253/2025· Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 90-93· Ευρωπαϊκός κανονισμός για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης.

¹¹³ Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 90-93· Επίσκεψη στην Ελλάδα, ιδιωτικοί ραδιοτηλεοπτικοί φορείς.

νέοι υπάλληλοι με διάφορα προφίλ¹¹⁴. Εν τω μεταξύ, το ΕΣΡ συνεχίζει την εσωτερική αναδιοργάνωσή του για να ανταποκριθεί στις νέες αρμοδιότητές του¹¹⁵ και επισημαίνει τη σημασία της επιτυχούς προσαρμογής των ρυθμιστικών δραστηριοτήτων του στην αυξανόμενη ψηφιοποίηση της αγοράς οπτικοακουστικών μέσων¹¹⁶. Προ της λήψης των μέτρων το 2026, το Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης επανέλαβε την προηγούμενη αξιολόγηση της ανεξαρτησίας και της αποτελεσματικότητας της αρχής των μέσων μαζικής επικοινωνίας ως υψηλού κινδύνου.¹¹⁷

Για πρώτη φορά, ο νόμος προβλέπει έναν αυτορρυθμιζόμενο φορέα για τον τομέα των μέσων ενημέρωσης. Αποσκοπώντας στην ευθυγράμμιση με τον κανονισμό για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης, ένας νέος νόμος προβλέπει τη σύσταση του Ελληνικού Συμβουλίου Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, ενός ανεξάρτητου αυτορρυθμιζόμενου φορέα, στον οποίο θα συμμετέχουν δημοσιογράφοι, ιδιοκτήτες μέσων ενημέρωσης, ακαδημαϊκοί και η κοινωνία των πολιτών και στον οποίο το κράτος θα παρέχει νομική αναγνώριση και θεσμικό χώρο σύμφωνα με την αρχή της αυτορρύθμισης¹¹⁸. Στη δομή αυτή παρέχεται επίσης ετήσια χρηματοδοτική στήριξη, η οποία πρόκειται να καθοριστεί με επικείμενη υπουργική απόφαση. Το Συμβούλιο έχει σκοπό την προώθηση του δημόσιου διαλόγου για θέματα που άπτονται της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης και την ενίσχυση της πολυφωνίας και της συντακτικής ανεξαρτησίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Οι συμφεροντούχοι εξέφρασαν ικανοποίηση για την εξέλιξη αυτή, για τον δυνητικό αντίκτυπό της στην αντιμετώπιση ζητημάτων διαφάνειας, αξιοπιστίας και ακρίβειας στον τομέα των μέσων ενημέρωσης και για την παροχή ενός φόρουμ ανταλλαγών μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών μέσων ενημέρωσης και των συνδικαλιστικών οργανώσεων των δημοσιογράφων¹¹⁹. Επιπλέον, το 2025 η κυβέρνηση δρομολόγησε μέτρα χρηματοδοτικής στήριξης, ιδίως για τα τοπικά και περιφερειακά μέσα ενημέρωσης, και υλοποιείται ένα μακροπρόθεσμο σχέδιο κρατικών ενισχύσεων για τη στήριξη της ψηφιακής μετάβασης του τομέα¹²⁰.

Με νέο νόμο εκσυγχρονίζεται και ενδυναμώνεται η διακυβέρνηση των δημόσιων μέσων μαζικής ενημέρωσης, ενώ εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες για την πολιτική ανεξαρτησία τους. Ένας νέος νόμος περιλαμβάνει οργανωτικές αλλαγές στη διοίκηση και κίνητρα επιδόσεων για το προσωπικό της Ελληνικής Ραδιοτηλεόρασης (ΕΡΤ), με σκοπό την ευθυγράμμιση με τον κανονισμό για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης. Ορίζει επίσης τρίμηνη προθεσμία για την υποβολή της ετήσιας έκθεσης της ΕΡΤ σχετικά με τη χρήση οικονομικών πόρων¹²¹. Ωστόσο, οι συμφεροντούχοι εξακολουθούν να εκφράζουν ανησυχίες για την ανεξαρτησία των δημόσιων μέσων μαζικής ενημέρωσης, ιδίως αν ληφθούν υπόψη η μείωση του πολιτικού και ερευνητικού περιεχομένου δημόσιου συμφέροντος και τα περιστατικά απόλυσης προσωπικού ή διακοπής εκπομπών, τα οποία επιδεινώνονται από τις

¹¹⁴ ΕΣΡ (2026), Ελλάδα, σ. 1· Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 90-93.

¹¹⁵ Ιδίως βάσει του νόμου 4779/2021 για την ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της οδηγίας για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων, του νόμου 5099/2024 για την εφαρμογή της πράξης για τις ψηφιακές υπηρεσίες και του νόμου 5253/2025 για τη μερική εφαρμογή του ευρωπαϊκού κανονισμού για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης.

¹¹⁶ ΕΣΡ (2026), Ελλάδα, σ. 3.

¹¹⁷ Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης (2026), σ. 17.

¹¹⁸ Νόμος 5253/2025· Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 92-93.

¹¹⁹ Επίσκεψη στην Ελλάδα, δημοσιογράφοι.

¹²⁰ Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 37-38. Το πρόγραμμα, το οποίο θεσπίστηκε με την κοινή υπουργική απόφαση Ε/1815/22.5.2026, έχει εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

¹²¹ Νόμος 5253/2025· Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 95.

επισφαλείς συνθήκες εργασίας¹²². Εξακολουθούν επίσης να εκφράζονται ανησυχίες για το περιθώριο διορισμών βάσει πολιτικών σκοπιμοτήτων και για το γεγονός ότι η ΕΡΤ συνεχίζει να υπάγεται στην εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης, η οποία τελεί υπό την ευθύνη του Υφυπουργού παρά τω Πρωθυπουργώ και Κυβερνητικού Εκπροσώπου¹²³. Σύμφωνα με την κυβέρνηση, η εποπτεία περιορίζεται σε θεσμικά και διοικητικά ζητήματα¹²⁴. Το Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα μαζικής επικοινωνίας διατήρησε την προηγούμενη βαθμολογία υψηλού κινδύνου όσον αφορά την ανεξαρτησία των δημόσιων μέσων ενημέρωσης¹²⁵.

Η διαφάνεια της κρατικής διαφήμισης βελτιώνεται περαιτέρω με τη θέσπιση νέας νομοθεσίας, ενώ σχεδιάζονται ή έχουν εγκριθεί χρηματοδοτικά μέτρα για τη στήριξη του τομέα των μέσων ενημέρωσης. Με σκοπό την ευθυγράμμιση με τον κανονισμό για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και με το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο¹²⁶, σύμφωνα με το οποίο μόνο τα μέσα ενημέρωσης που έχουν καταχωριστεί στο Μητρώο Έντυπου Τύπου και στο Μητρώο Ηλεκτρονικού Τύπου είναι επιλέξιμα για κρατική διαφήμιση, βάσει νέου νόμου όλοι οι φορείς του δημόσιου τομέα πλέον οφείλουν να δημοσιοποιούν τις δαπάνες που διατίθενται για κρατική διαφήμιση και η εθνική ρυθμιστική αρχή των μέσων ενημέρωσης οφείλει να δημοσιεύει ετήσια έκθεση σχετικά με την κατανομή των δαπανών κρατικής διαφήμισης¹²⁷. Το δημόσιο σύστημα «e-Pasitheia» παρέχει πλήρη δημόσια πρόσβαση, σε πραγματικό χρόνο, σε όλες τις δαπάνες κρατικής διαφήμισης, και οι υποχρεώσεις δημοσίευσης επεκτείνονται στον προγραμματισμό διαφημίσεων των δημόσιων φορέων και σε όλα τα ποσά που λαμβάνουν τα μέσα ενημέρωσης για κρατικές διαφημίσεις¹²⁸. Επιπλέον, ο νέος νόμος που ψηφίστηκε για την αδειοδότηση της επίγειας ψηφιακής τηλεόρασης ελεύθερης λήψης περιφερειακής εμβέλειας, περιλαμβάνει διαφανή και αντικειμενικά κριτήρια επιλεξιμότητας για κρατική διαφήμιση, μεταξύ των οποίων και όρια συγκέντρωσης των μέσων ενημέρωσης¹²⁹. Η ίδια νομοθετική πρωτοβουλία προβλέπει επίσης τη δημιουργία ενοποιημένης εθνικής βάσης δεδομένων για την ιδιοκτησία των μέσων ενημέρωσης, στην οποία θα συγκεντρωθούν πληροφορίες που επί του παρόντος τηρούνται σε χωριστά μητρώα. Ωστόσο, ορισμένοι συμφεροντούχοι επισημαίνουν ότι η έλλειψη διαφάνειας όσον αφορά την κρατική διαφήμιση και η εξάρτηση ορισμένων μέσων ενημέρωσης εξακολουθούν να αποτελούν προβλήματα που επηρεάζουν την πολυφωνία των μέσων μαζικής επικοινωνίας και τη συντακτική ανεξαρτησία, ιδίως κατά τις προεκλογικές περιόδους¹³⁰. Το Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα μαζικής επικοινωνίας του 2026 επισημαίνει την επικαιροποίηση του νομικού πλαισίου και διατηρεί τη βαθμολογία μέτριου έως χαμηλού κινδύνου για τον εν λόγω τομέα¹³¹. Συνεχίζει να επισημαίνει τα υψηλά επίπεδα συγκέντρωσης των μέσων ενημέρωσης ως πρόβλημα στην Ελλάδα, παρά τα νέα όρια

¹²² Επίσκεψη στην Ελλάδα, δημοσιογράφοι· Διεθνές Ινστιτούτο Τύπου (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 15· Κοινωνία των πολιτών (2026α), σ. 47-49· ENNHRI (2026), Ελλάδα, σ. 38.

¹²³ Έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σ. 16.

¹²⁴ Ελληνική κυβέρνηση (2026γ).

¹²⁵ Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης (2026), σ. 34.

¹²⁶ Νόμος 5005/2022.

¹²⁷ Νόμος 5253/2025· Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 93-94.

¹²⁸ Ελληνική κυβέρνηση (2026γ).

¹²⁹ Επίσκεψη στην Ελλάδα, Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης.

¹³⁰ Επίσκεψη στην Ελλάδα, δημοσιογράφοι· Διεθνές Ινστιτούτο Τύπου (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 18-19.

¹³¹ Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης (2026), Ελλάδα, σ. 32-33.

συγκέντρωσης των μέσων ενημέρωσης που προβλέπει η νέα νομοθεσία για την αδειοδότηση της επίγειας ψηφιακής τηλεόρασης ελεύθερης λήψης¹³².

Αρχίζει η εφαρμογή των νέων απαιτήσεων του νομικού πλαισίου για την πρόσβαση σε πληροφορίες, όπως τροποποιήθηκαν πέρυσι. Με υπουργική απόφαση θεσπίστηκαν νέες απαιτήσεις σχετικά με την υποβολή επώνυμων αιτήσεων πρόσβασης σε έγγραφα με σκοπό την περαιτέρω τροποποίηση του νομικού πλαισίου μετά την επικαιροποίηση του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, με την οποία διευκρινίστηκε ότι τα έγγραφα μπορούν να ζητούνται είτε ανώνυμα είτε επώνυμα από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, εκτός εάν το έγγραφο περιέχει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα¹³³. Οι συμφεροντούχοι θεωρούν δυσανάλογες τις εν λόγω απαιτήσεις, ιδίως την εγκεκριμένη ψηφιακή υπογραφή¹³⁴. Επιπλέον, οι συμφεροντούχοι συνεχίζουν να αναφέρουν ότι οι δημόσιες αρχές είναι ελλιπώς ενημερωμένες σχετικά με τις ισχύουσες νομικές υποχρεώσεις και το πεδίο εφαρμογής τους. Μολονότι η κυβέρνηση δεν διαθέτει ακόμη συγκεντρωτικά δεδομένα σχετικά με τα εν λόγω αιτήματα, έχει ζητήσει από όλους τους σχετικούς δημόσιους φορείς να συλλέξουν τα εν λόγω δεδομένα έως τις αρχές Ιουλίου του 2026¹³⁵. Το Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα μαζικής επικοινωνίας του 2026 επισημαίνει ότι το δικαίωμα στην ενημέρωση προστατεύεται νομικά, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά την εξισορρόπηση της διαφάνειας με πτυχές της ιδιωτικότητας και της ασφάλειας, ιδίως στο ψηφιακό περιβάλλον.¹³⁶

Κατά τα οριζόμενα στον νόμο, βρίσκεται υπό προετοιμασία εθνικό σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση των απειλών κατά της ασφάλειας των δημοσιογράφων. Με νέο νόμο ορίστηκαν οι νέες αρμοδιότητες της Ομάδας Εργασίας Συντονισμού για τη Διασφάλιση της Προστασίας, της Ασφάλειας και της Ενίσχυσης της Θέσης των Δημοσιογράφων και άλλων Επαγγελματιών των Μέσων Ενημέρωσης και προβλέπεται η θέσπιση εθνικού σχεδίου δράσης για την ασφάλεια των δημοσιογράφων, το οποίο τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση στις 24 Ιουνίου 2026¹³⁷. Το προσχέδιο δράσης, το οποίο επί του παρόντος βρίσκεται υπό συζήτηση ενόψει της έγκρισής του τον Σεπτέμβριο του 2026, αποσκοπεί στην ολιστική αντιμετώπιση των απειλών κατά της ασφάλειας των δημοσιογράφων, ενισχύοντας την προστασία τους στον πεδίο. Αποσκοπεί επίσης στην ενίσχυση της θεσμικής αντίδρασης σε τέτοιες απειλές μέσω της καταγραφής περιστατικών, της ανάπτυξης μηχανισμών έγκαιρης προειδοποίησης και στήριξης, της υλοποίησης εκπαιδευτικών δράσεων και της προώθησης της διατομεακής συνεργασίας και του συντονισμού με τους μηχανισμούς και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Το 2025 στο πρόγραμμα κατάρτισης της Αστυνομικής Ακαδημίας προστέθηκε ένα νέο μάθημα για την ελευθερία της έκφρασης και την ασφάλεια των δημοσιογράφων, ενώ συνεχίζονται οι διαβουλεύσεις σχετικά με την τακτική χρηματοδότηση και τη βιωσιμότητα του Διεθνούς Κέντρου Εκπαίδευσης για την Ασφάλεια των

¹³² Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης (2026), σ. 30.

¹³³ Άρθρο 1 της υπουργικής απόφασης 8229/2025.

¹³⁴ Κοινωνία των πολιτών (2026α), σ.54-55.

¹³⁵ Επίσκεψη στην Ελλάδα, Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης· Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 38.

¹³⁶ Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης (2026), Ελλάδα, σ. 7.

¹³⁷ Νόμος 5253/2025· Ελληνική κυβέρνηση (2026α και 2026β), σ. 99-103 και 34-37 αντίστοιχα. Ο κύκλος διαβουλεύσεων σε εθνικό επίπεδο θα φέρει σε επαφή εκπροσώπους δημόσιων αρχών, ενώσεων δημοσιογράφων, της ακαδημαϊκής κοινότητας, διεθνών οργανισμών και της κοινωνίας των πολιτών. Η Ομάδα Εργασίας Συντονισμού για την Ασφάλεια των Δημοσιογράφων διανύει το τέταρτο έτος λειτουργίας της και έχει αναγνωριστεί από τον ΟΑΣΕ ως ορθή πρακτική.

Δημοσιογράφων¹³⁸. Τον Ιούνιο του 2026 η κυβερνητική πλειοψηφία υπέβαλε στη Βουλή πρόταση για τη συνταγματική κατοχύρωση της προστασίας των δημοσιογράφων και της συντακτικής ανεξαρτησίας τους¹³⁹. Τον Ιούνιο του 2026 αναμένεται να υπογραφεί μια νέα συλλογική σύμβαση εργασίας για τους δημοσιογράφους στον δημόσιο τομέα, η οποία εισάγει πρόσθετες διασφαλίσεις σχετικά με την ασφάλεια των δημοσιογράφων¹⁴⁰. Έχουν ληφθεί περαιτέρω μέτρα για την αντιμετώπιση των οικονομικών πιέσεων που επηρεάζουν τον τομέα των μέσων ενημέρωσης και για τη στήριξη της απασχόλησης, ιδίως ένα ποσό ύψους έως 16,8 εκατ. EUR μέσω του ετήσιου προγράμματος στήριξης για το 2026. Το Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα μαζικής επικοινωνίας του 2026 διατηρεί την προηγούμενη βαθμολογία «υψηλού κινδύνου» για τον τομέα «δημοσιογραφικό επάγγελμα, τα πρότυπα και η προστασία του»¹⁴¹. Αφότου δημοσιεύτηκε η έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου, στην πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προώθηση της προστασίας της δημοσιογραφίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων καταχωρίστηκαν τρεις προειδοποιήσεις σχετικά με τη σωματική ακεραιότητα και την ασφάλεια των δημοσιογράφων¹⁴². Αφότου δημοσιεύτηκε η έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου, στην πλατφόρμα Mapping Media Freedom (Χαρτογράφηση της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης) καταχωρίστηκαν δώδεκα νέες προειδοποιήσεις¹⁴³, οι οποίες αφορούσαν σωματικές επιθέσεις ή απειλές, νομικό εκφοβισμό και παρεμπόδιση πρόσβασης. Οι συμφεροντούχοι συνεχίζουν να αναφέρουν περιστατικά επιθέσεων και απειλών κατά δημοσιογράφων¹⁴⁴, δυσκολίες πρόσβασης σε κρίσιμους χώρους, όπως καταυλισμούς μεταναστών, για σκοπούς ερευνητικής δημοσιογραφίας, καθώς και την απουσία συλλογικής σύμβασης στον τομέα, η οποία επιτείνει την επισφάλεια των συνθηκών εργασίας και των μισθών¹⁴⁵.

Έχουν ληφθεί πρόσθετα μέτρα για τη βελτίωση της ασφάλειας και της προστασίας των δημοσιογράφων, ιδίως έναντι των καταχρηστικών αγωγών¹⁴⁶. Οι συμφεροντούχοι

¹³⁸ Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 34-37. Το Κέντρο έχει αναπτύξει ένα καινοτόμο μοντέλο εκπαίδευσης που φέρνει σε επαφή δημοσιογράφους και αστυνομικούς στο πλαίσιο ενός δομημένου μαθησιακού περιβάλλοντος, με στόχο την ενίσχυση της ασφάλειας των δημοσιογράφων, τη βελτίωση της επικοινωνίας κατά τη διάρκεια κρίσεων και την ενίσχυση του σεβασμού της ελευθεροτυπίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

¹³⁹ Η πρόταση περιλαμβάνει τροποποιήσεις των άρθρων 14 και 15 του Συντάγματος σχετικά με τον εκσυγχρονισμό και τον εξορθολογισμό του πλαισίου που ισχύει για τον Τύπο, την τηλεόραση, το ραδιόφωνο και το διαδίκτυο. Λαμβάνει υπόψη την εξέλιξη του σύγχρονου περιβάλλοντος των μέσων ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών και ηλεκτρονικών μέσων. Ειδικότερα, η πρόταση αναφέρεται ρητά στην προστασία των δημοσιογράφων και επιδιώκει την ενίσχυση των διασφαλίσεών τους και έναντι των εργοδοτών τους. Ελληνική κυβέρνηση (2026γ).

¹⁴⁰ Οι εν λόγω διασφαλίσεις περιλαμβάνουν, ειδικότερα, την πρόβλεψη ενός συστήματος πιστοποίησης για την κατάρτιση των δημοσιογράφων για αποστολές σε περιοχές συγκρούσεων / εμπόλεμες ζώνες, το οποίο παρέχεται από το Διεθνές Κέντρο Εκπαίδευσης για την Ασφάλεια των Δημοσιογράφων. Ελληνική κυβέρνηση (2026γ).

¹⁴¹ Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης (2026), Ελλάδα, σ. 16.

¹⁴² Συμβούλιο της Ευρώπης, Πλατφόρμα για την προώθηση της προστασίας της δημοσιογραφίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων (2025-2026). Η Ελλάδα απάντησε σε όλες τις προειδοποιήσεις. Γενικά, σύμφωνα με την κυβέρνηση, η Ελλάδα έχει απαντήσει στο 80 % του συνόλου των προειδοποιήσεων που έχουν καταχωριστεί από το 2015.

¹⁴³ Ευρωπαϊκό Κέντρο Ελευθερίας του Τύπου και των Μέσων Ενημέρωσης, Mapping Media Freedom (2024-2025).

¹⁴⁴ Κοινωνία των πολιτών (2026α), σ. 50-52· Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 17· Human Rights Watch (2026), σ. 1· ENNHRI (2026), Ελλάδα, σ. 36. Επίσκεψη στην Ελλάδα, δημοσιογράφοι.

¹⁴⁵ Επίσκεψη στην Ελλάδα, δημοσιογράφοι.

¹⁴⁶ Η έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου συνέστησε στην Ελλάδα «να εξακολουθήσει να καταβάλλει προσπάθειες για την ενίσχυση των νομοθετικών και μη νομοθετικών διασφαλίσεων για τη βελτίωση της

ανέφεραν νέα περιστατικά, τα οποία κατά την άποψή τους αποτελούν στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, και υπογράμμισαν την ανάγκη θέσπισης κατάλληλης νομοθεσίας¹⁴⁷. Το σχέδιο νόμου για τη μεταφορά της οδηγίας κατά των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση τον Ιούλιο του 2026 και η ψήφισή του έχει προγραμματιστεί για τον ίδιο μήνα. Σύμφωνα με την κυβέρνηση, το σχέδιο νόμου προτείνει διαδικαστικές διασφαλίσεις για την απόρριψη σε πρώιμο στάδιο των καταχρηστικών αγωγών τόσο στις διασυνοριακές όσο και στις εγχώριες υποθέσεις¹⁴⁸. Η νομοπαρασκευαστική επιτροπή που συστάθηκε για το νομοσχέδιο έχει λάβει προτάσεις από εκπροσώπους της ΕΡΤ και της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ενώσεων Συντακτών (ΠΟΕΣΥ). Επιπλέον, ένας νέος νόμος παρέχει κρατική χρηματοδότηση στο Παρατηρητήριο Στρατηγικών Αγωγών της ΠΟΕΣΥ.¹⁴⁹ Συνολικά, εκτός από τα μέτρα που εγκρίθηκαν τα προηγούμενα έτη, σημειώθηκε κάποια περαιτέρω πρόοδος όσον αφορά την εφαρμογή της σύστασης.

IV. ΆΛΛΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ ΙΣΟΡΡΟΠΙΩΝ

Έχει ξεκινήσει η διαδικασία συνταγματικής αναθεώρησης, η οποία αφορά μια σειρά ζητημάτων που άπτονται του κράτους δικαίου. Τον Φεβρουάριο του 2026 η κυβέρνηση ανακοίνωσε επίσημα την έναρξη της διαδικασίας αναθεώρησης του Συντάγματος και ξεκίνησε δημόσιο διάλογο και πολιτικό διάλογο σχετικά με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις. Τον Ιούνιο του 2026 η πρόταση της κυβερνητικής πλειοψηφίας υποβλήθηκε επίσημα στη Βουλή¹⁵⁰, ενώ ακολούθησε η σύσταση διακομματικής επιτροπής αναθεώρησης του Συντάγματος, η οποία είναι επιφορτισμένη με την εξέταση των προτεινόμενων τροποποιήσεων εντός προθεσμίας δύο μηνών¹⁵¹. Η πρόταση αποτελείται από δέσμη μεταρρυθμίσεων που καλύπτουν περίπου 30 συνταγματικές διατάξεις, με πρωταρχικό στόχο την ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών, του κράτους δικαίου και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διακυβέρνησης. Στα βασικά θέματα υπό συζήτηση περιλαμβάνονται η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, η προστασία των δημοσιογράφων, το καθεστώς δίωξης των μελών της κυβέρνησης και οι αρχές της βελτίωσης της νομοθεσίας. Η τελική ψηφοφορία επί των συνταγματικών τροποποιήσεων θα διεξαχθεί στην επόμενη Βουλή¹⁵².

Η ποιότητα της νομοθετικής διαδικασίας παρουσιάζει σημάδια βελτίωσης, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις, μεταξύ των οποίων οι συχνές νομοθετικές αλλαγές. Όλα τα νομοσχέδια κατά την περίοδο αναφοράς ψηφίστηκαν με τη συνήθη

ασφάλειας και της προστασίας των δημοσιογράφων, ιδίως όσον αφορά τις καταχρηστικές αγωγές, σύμφωνα με το μνημόνιο συνεργασίας που έχει υπογραφεί και λαμβανομένων υπόψη των ευρωπαϊκών προτύπων για την προστασία των δημοσιογράφων». Όσον αφορά τη σύσταση αυτή, είχε αξιολογηθεί προηγουμένως σημαντική πρόοδος το 2025 και κάποια πρόοδος το 2024 και το 2023.

¹⁴⁷ Επίσκεψη στην Ελλάδα, δημοσιογράφοι: Κοινωνία των πολιτών (2026α), σ. 52-54· Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα (2026), σ. 18· Διεθνές Ινστιτούτο Τύπου (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 22· ENNHRI (2026), Ελλάδα, σ. 16.

¹⁴⁸ Ελληνική κυβέρνηση (2026α και 2026β), σ. 105-106 και 31-34· Human Rights Watch (2026), σ. 2.

¹⁴⁹ Νόμος 5253/2025· Ελληνική κυβέρνηση (2026), σ. 106· Σύσταση (ΕΕ) 2022/758 της Επιτροπής, της 27ης Απριλίου 2022, σχετικά με την προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»).

¹⁵⁰ Ελληνική κυβέρνηση (2026γ).

¹⁵¹ Υποβλήθηκαν παράλληλα και διάφορες προτάσεις από διάφορα κόμματα, καθώς και εναλλακτικές τροποποιήσεις, κυρίως μέσω της κοινοβουλευτικής επιτροπής.

¹⁵² Η σημερινή Βουλή πρέπει να εγκρίνει τις διατάξεις που πρόκειται να αναθεωρηθούν σε δύο χωριστές ψηφοφορίες της ολομέλειας και η επόμενη Βουλή, που θα προκύψει μετά τις γενικές εκλογές, ολοκληρώνει τη διαδικασία αναθεώρησης. Άρθρο 110 του Συντάγματος της Ελλάδας.

νομοθετική διαδικασία χωρίς προσφυγή σε ταχείες διαδικασίες. Δημόσιες διαβουλεύσεις για τα νομοσχέδια διεξήχθησαν συστηματικά εντός της προβλεπόμενης από τον νόμο προθεσμίας των δύο εβδομάδων¹⁵³. Το ποσοστό των πρόσθετων διατάξεων που περιλήφθηκαν στο τελικό κείμενο νομοθεσίας χωρίς να έχει προηγηθεί δημόσια διαβούλευση συνέχισε να μειώνεται το 2025¹⁵⁴. Ταυτόχρονα, εξακολουθούν να εισάγονται πρόσθετες διατάξεις στη Βουλή ως τροπολογίες την ημέρα πριν από την ψηφοφορία στην Ολομέλεια, οι οποίες συχνά δεν σχετίζονται με το αντικείμενο του νόμου¹⁵⁵. Παρότι οι εκτιμήσεις επιπτώσεων των κανονιστικών ρυθμίσεων διενεργούνται συστηματικά για την πρωτογενή νομοθεσία, η ανάλυσή τους επικεντρώνεται κυρίως στις δημοσιονομικές πτυχές¹⁵⁶. Ο ΟΟΣΑ και οι εθνικοί συμφεροντούχοι θεωρούν ότι οι εκτιμήσεις επιπτώσεων των κανονιστικών ρυθμίσεων δεν αξιολογούν επαρκώς το δυνητικό κόστος και τα οφέλη για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες, δεν παρέχουν επαρκώς σαφή καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή, καθώς και ότι αυτή κατάσταση οδηγεί σε συχνές τροποποιήσεις μετά τη θέσπιση της νομοθεσίας¹⁵⁷. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σημείωσε ότι διεξήχθησαν δημόσιες διαβουλεύσεις χωρίς συνοδευτικές εκτιμήσεις επιπτώσεων των κανονιστικών ρυθμίσεων για ορισμένα νομοσχέδια και υποστήριξε ότι αυτό εμποδίζει την ορθή και έγκαιρη αξιολόγηση των προτεινόμενων μέτρων¹⁵⁸. Οι συμφεροντούχοι, συμπεριλαμβανομένων των ανεξάρτητων αρχών, των επαγγελματιών του τομέα της δικαιοσύνης και των εκπροσώπων των επιχειρήσεων, εξακολουθούν να τονίζουν ότι είναι αναγκαία η έγκαιρη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών στη νομοθετική διαδικασία¹⁵⁹. Συνεχίζονται οι προσπάθειες για την προώθηση της συστηματικής κωδικοποίησης της νομοθεσίας¹⁶⁰. Ωστόσο, η ποιότητα της νομοθεσίας επηρεάζεται αρνητικά από τις συχνές νομοθετικές αλλαγές, συχνά εντός πολύ σύντομου χρονικού διαστήματος από τη θέσπιση ή από προηγούμενη τροποποίηση της νομοθεσίας¹⁶¹. Η ταχέως μεταβαλλόμενη νομοθεσία αναφέρεται συχνά ως βασική πρόκληση για την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας στη χώρα και αποτελεί τον κύριο λόγο για την έλλειψη εμπιστοσύνης των εταιρειών στην προστασία των επενδύσεων¹⁶². Δικαστές, δικηγόροι και συμβολαιογράφοι έχουν επίσης εκφράσει ανησυχίες σχετικά με τις διαδοχικές

¹⁵³ 36 από τις 40 δημόσιες διαβουλεύσεις (opengov.gr)· Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 111-117.

¹⁵⁴ Κατά την περίοδο αναφοράς, το 9 % των άρθρων που περιλήφθηκαν σε δημοσιευμένους νόμους δεν είχαν υποβληθεί σε δημόσια διαβούλευση (έναντι 16,5 % το 2024 και 34 % κατά την περίοδο 2020-2022). Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή πρότεινε πρόσθετη περίοδο διαβούλευσης όταν ένα νομοσχέδιο που υποβάλλεται στη Βουλή διαφέρει από την έκδοση που προηγουμένως είχε αποτελέσει αντικείμενο δημόσιας διαβούλευσης. Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (2025β), σ. 6.

¹⁵⁵ Κατά την περίοδο αναφοράς, 29 (από τις 36) τροπολογίες υποβλήθηκαν την παραμονή της συζήτησης στην ολομέλεια (έναντι 44 από τις 48 στην έκθεση του 2025). Ο μέσος αριθμός διατάξεων ανά τροπολογία μειώθηκε στις 4 (έναντι 4,5 μεταξύ Ιουλίου 2024 και Ιουνίου 2025). Βλ. επίσης Ολομέλεια των Δικηγορικών Συλλόγων (2026α)· ΚΕΦΙΜ (2026α και 2026β) και κοινωνία των πολιτών (2026α), σ. 61-62.

¹⁵⁶ Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2026, Ελλάδα, σ. 12 και 67-68.

¹⁵⁷ ΟΟΣΑ (2025), σ. 152-153· Ελληνική κυβέρνηση (2026β), σ. 11· ENNHRI (2026), σ. 31.

¹⁵⁸ Συχνά δεν υπάρχει τέτοιου είδους ανάλυση κατά το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου διαβούλευσης. Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (2025α), σ. 7-8. Κοινωνία των πολιτών (2026α), σ. 59.

¹⁵⁹ Επίσκεψη στην Ελλάδα, Συνήγορος του Πολίτη, Αρχή Προστασίας Δεδομένων (ΑΠΔ), Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), Ολομέλεια των Δικηγορικών Συλλόγων, ενώσεις δικαστών, επιχειρηματικές ενώσεις.

¹⁶⁰ Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 113-114.

¹⁶¹ Τουλάχιστον 15 νόμοι που θεσπίστηκαν το 2025 περιλάμβαναν διατάξεις οι οποίες τροποποιούσαν νομοθεσία που είχε θεσπιστεί το ίδιο έτος. Από τον Ιούλιο του 2025, ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας έχει τροποποιηθεί αρκετές φορές, ενώ τον Φεβρουάριο του 2026 εισήχθησαν περαιτέρω εκτεταμένες αλλαγές για τη διόρθωση σφαλμάτων και τη συμπλήρωση των διατάξεων του νόμου 5221/2025.

¹⁶² Διάγραμμα 53, Πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2026. Το 40 % των επενδυτών που συμμετείχαν στην έρευνα αναφέρθηκαν στις συχνές αλλαγές στη νομοθεσία (έναντι 58 % το 2025).

αλλαγές στη νομοθεσία, ιδίως στους δικονομικούς κανόνες, καθώς επηρεάζουν την ασφάλεια δικαίου και υπονομεύουν τη σταθερότητα, τη σαφήνεια και τη συνοχή του νομικού πλαισίου¹⁶³. Εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά τη διάθεση στο κοινό της εθνικής πύλης κωδικοποίησης, μιας βάσης δεδομένων που έχει σχεδιαστεί για την παροχή δωρεάν, ενοποιημένης και επικαιροποιημένης πρόσβασης στη νομοθεσία¹⁶⁴. Στο πλαίσιο της εν εξελίξει συνταγματικής αναθεώρησης, υποβλήθηκε πρόταση να συμπεριληφθούν στο Σύνταγμα οι αρχές της καλής νομοθέτησης, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων διαβουλεύσεων και των εκ των υστέρων αξιολογήσεων¹⁶⁵.

Λιγότερο από το ένα τρίτο των εταιρειών που συμμετείχαν στην έρευνα στην Ελλάδα εκφράζουν εμπιστοσύνη στην αποτελεσματικότητα της προστασίας των επενδύσεων. Το 25 % των εταιρειών είναι πολύ ή αρκετά βέβαιες ότι οι επενδύσεις προστατεύονται από τον νόμο και τα δικαστήρια, ποσοστό που έχει μειωθεί ελαφρώς σε σύγκριση με το 2025 (28 %). Ένας από τους κύριους λόγους για την έλλειψη εμπιστοσύνης από την πλευρά των εταιρειών είναι οι ανησυχίες σχετικά με την ποιότητα, την αποδοτικότητα ή την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης (38 %). Όσον αφορά τις αρμόδιες για τους οικονομικούς φορείς αρχές, το 24 % των εταιρειών θεωρούν ότι το επίπεδο ανεξαρτησίας της εθνικής αρχής ανταγωνισμού είναι πολύ καλό ή αρκετά καλό, ποσοστό που είναι σημαντικά μειωμένο σε σύγκριση με το 2025 (41 %)¹⁶⁶. Το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει δικαιοδοσία σε διάφορες υποθέσεις που αφορούν επιχειρήσεις, μεταξύ άλλων σε υποθέσεις που σχετίζονται με διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, υπηρεσιών ή προμηθειών και με την οικονομική ρύθμιση. Στις υποθέσεις αυτές διατίθενται ορισμένοι δικαστικοί μηχανισμοί για τη βελτίωση της αποδοτικότητας, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας εφαρμογής προσωρινών μέτρων, της συνεκδίκασης συναφών υποθέσεων και της σώρευσης πολλαπλών προσφυγών¹⁶⁷.

Μέσω μεταρρυθμίσεων επιδιώκεται η αντιμετώπιση των καθυστερήσεων της διοίκησης στην εκτέλεση των τελεσίδικων αποφάσεων. Η τρέχουσα διαδικασία προσφυγής ενώπιον των τριμελών επιτροπών συμμόρφωσης¹⁶⁸ κρίθηκε αναποτελεσματική από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, καθώς δεν προβλέπει μηχανισμούς για την επιτάχυνση της εκτέλεσης όταν οι αρχές αρνούνται να συμμορφωθούν με αμετάκλητες αποφάσεις¹⁶⁹. Ως απάντηση, η κυβέρνηση εκπόνησε νομοσχέδιο για τη μεταρρύθμιση της διαδικασίας. Τα βασικά στοιχεία του νομοσχεδίου περιλαμβάνουν τη συμμετοχή της διοίκησης στις διαδικασίες ενώπιον της επιτροπής συμμόρφωσης,

¹⁶³ Επίσκεψη στην Ελλάδα, Άρειος Πάγος, Συμβούλιο της Επικρατείας, ενώσεις δικαστών, Ολομέλεια των Δικηγορικών Συλλόγων και Συμβολαιογραφικός Σύλλογος.

¹⁶⁴ Η πύλη επρόκειτο να τεθεί σε λειτουργία στις αρχές του 2025, αλλά η ανάπτυξή της αντιμετώπισε τεχνικές δυσκολίες λόγω του μεγάλου, κατακερματισμένου συνόλου της νομοθεσίας, καθώς και λόγω της ανάγκης να διασφαλιστεί ότι τα κείμενα είναι ακριβή και επικαιροποιημένα. Ελληνική κυβέρνηση (2026β), συμπληρωματικές παρατηρήσεις, σ. 40-41. Έκθεση του 2024 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σ. 25.

¹⁶⁵ Ελληνική κυβέρνηση (2026γ).

¹⁶⁶ Διαγράμματα 52, 53 και 60, πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2026.

¹⁶⁷ Διαγράμματα 66 και 67, πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2026. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται αντικατοπτρίζουν αποκλειστικά τους μηχανισμούς που εφαρμόζονται στο επίπεδο των ανώτατων διοικητικών δικαστηρίων· οι ίδιοι ή άλλοι μηχανισμοί μπορεί να εφαρμόζονται στο επίπεδο των κατώτερων διοικητικών δικαστηρίων.

¹⁶⁸ Νόμος 3068/2002. Ένα τριμελές συμβούλιο στη δικαιοδοσία έκδοσης εξετάζει, κατόπιν αιτήματος του θιγόμενου μέρους, εάν η διοίκηση έχει συμμορφωθεί με τη δικαστική απόφαση και, εάν όχι, ορίζει προθεσμία συμμόρφωσης.

¹⁶⁹ Κανελλόπουλος κατά Ελλάδας, προσφυγή 11325/06 (κύρια υπόθεση υπό την εποπτεία της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης). Μελετίου κατά Ελλάδας, προσφυγή 28737/23 και Δερβίσης και λοιποί κατά Ελλάδας, προσφυγή 55398/20.

δεσμευτικές αποφάσεις που προσδιορίζουν τις απαιτούμενες ενέργειες και τα αρμόδια όργανα, ημερήσιες κυρώσεις για μη συμμόρφωση και προσωρινά μέτρα έως την πλήρη εκτέλεση των αποφάσεων. Τον Απρίλιο του 2026 θεσπίστηκε επίσης εσωτερικός μηχανισμός παρακολούθησης, ο οποίος αναθέτει στις μονάδες εσωτερικού ελέγχου την παρακολούθηση της εφαρμογής, τον εντοπισμό συστημικών αστοχιών και την κίνηση πειθαρχικών διαδικασιών¹⁷⁰.

Το καθεστώς ασυλίας για τα μέλη της κυβέρνησης παραμένει αμφιλεγόμενο και υπάρχει ευρεία συναίνεση ως προς την ανάγκη μεταρρύθμισής του. Σύμφωνα με το Σύνταγμα, η εξουσία διερεύνησης και δίωξης πρώην ή εν ενεργεία υπουργών ανήκει αποκλειστικά στη Βουλή, με αποτέλεσμα τέτοιες υποθέσεις να αποκλείονται ουσιαστικά από τη δικαιοδοσία των αρχών ποινικής δικαιοσύνης. Μετά τη μεταρρύθμιση στο πλαίσιο της συνταγματικής αναθεώρησης του 2019¹⁷¹, το συνταγματικό πλαίσιο που διέπει την ποινική ευθύνη των μελών της κυβέρνησης αποτελεί επί του παρόντος αντικείμενο περαιτέρω προτάσεων αναθεώρησης με στόχο την ενίσχυση των μηχανισμών λογοδοσίας, τη διασφάλιση της ισότητας έναντι του νόμου και τη συμβολή στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης του κοινού στους θεσμούς και στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης. Η αναθεώρηση του άρθρου 86 του Συντάγματος θεωρείται προτεραιότητα και υπάρχει κοινή αντίληψη μεταξύ των συμφεροντούχων ότι θα πρέπει να καταργηθεί η απαίτηση κοινοβουλευτικής έγκρισης πριν από τη δίωξη των υπουργών¹⁷². Οι εθνικοί εισαγγελείς και η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία σημειώνουν ότι το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο για την υπουργική ασυλία αποτελεί θεσμική πρόκληση για το έργο τους¹⁷³. Η κυβερνητική πλειοψηφία πρότεινε να αφαιρεθεί η διερεύνηση εικαζόμενων αδικημάτων υπουργών από τις εξουσίες της Βουλής και να ανατεθεί στο τακτικό δικαστικό σώμα, ενώ η Βουλή θα διατηρήσει την εξουσία να αποφασίζει, με απόλυτη πλειοψηφία, αν θα ασκήσει δίωξη κατά υπουργού ή πρώην υπουργού για αδικήματα που διαπράχθηκαν κατά την άσκηση επίσημων καθηκόντων του¹⁷⁴.

Συνεχίζεται ο δικαστικός έλεγχος ορισμένων πτυχών της χρήσης κατασκοπευτικού λογισμικού. Τον Φεβρουάριο του 2026 το Πρωτοδικείο Αθηνών εξέδωσε καταδικαστικές αποφάσεις κατά τεσσάρων ατόμων για πλημμεληματικές πράξεις που συνδέονταν με την εμπορική προώθηση του λογισμικού Predator. Οι εν λόγω πλημμεληματικές πράξεις περιλάμβαναν παραβιάσεις του απορρήτου των επικοινωνιών και μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση σε δεδομένα¹⁷⁵. Το δικαστήριο διαβίβασε επίσης τα πρακτικά της διαδικασίας για

¹⁷⁰ Οι μονάδες εσωτερικού ελέγχου βάσει του νόμου 4975/2021 είναι ανεξάρτητα όργανα εντός δημόσιων οντοτήτων που αξιολογούν τη νομιμότητα, την αποδοτικότητα και τη διαφάνεια των δραστηριοτήτων τους.

¹⁷¹ Με τη μεταρρύθμιση καταργήθηκαν οι ειδικές σύντομες προθεσμίες παραγραφής της ποινικής ευθύνης υπουργών, ευθυγραμμίστηκαν οι προθεσμίες δίωξης με το κοινό ποινικό δίκαιο, ενώ παράλληλα η Βουλή διατήρησε τον ρόλο της στη διερεύνηση και την έγκριση της δίωξης.

¹⁷² Επίσκεψη στην Ελλάδα, Υπουργείο Δικαιοσύνης, Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων, ενώσεις δικαστών, Ελεγκτικό Συνέδριο, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών· Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 136.

¹⁷³ Επίσκεψη στην Ελλάδα, εισαγγελείς· Ελληνική κυβέρνηση (2026β), σ. 23· Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 19. Ευρωπαϊά γενική εισαγγελέας, συνέντευξη Τύπου, Αθήνα, Οκτώβριος 2025. Στα τέλη Ιουλίου του 2025, μετά τη διαβίβαση πληροφοριών από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, η Βουλή απέρριψε προτάσεις για την κίνηση επίσημης έρευνας σχετικά με δύο πρώην υπουργούς για εικαζόμενα ποινικά αδικήματα που σχετίζονται με την κατάχρηση αγροτικών κονδυλίων της ΕΕ. Τον Απρίλιο του 2026 μια άλλη διαβίβαση πληροφοριών για υποθέσεις που αφορούσαν αγροτικές επιδοτήσεις περιλάμβανε πληροφορίες σχετικά με δύο πρώην μέλη της κυβέρνησης. Η Βουλή απέρριψε τον Μάιο του 2026 αιτήματα για κοινοβουλευτική έρευνα σχετικά με πιθανή ποινική ευθύνη.

¹⁷⁴ Ελληνική κυβέρνηση (2026γ).

¹⁷⁵ Το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το λογισμικό Predator χρησιμοποιήθηκε σε 87 τεκμηριωμένες περιπτώσεις για τη στοχοποίηση ατόμων, συμπεριλαμβανομένων πολιτικών, δημοσιογράφων, στρατιωτικών και

περαιτέρω έρευνες σχετικά με ευρύτερα αδικήματα, καθώς και για την πιθανή συμμετοχή και άλλων προσώπων. Η απόφαση επιδοκιμάστηκε ευρέως από τους συμφεροντούχους, οι οποίοι τη θεώρησαν βήμα προόδου¹⁷⁶. Οι κατηγορούμενοι άσκησαν έφεση και η νέα δίκη έχει προγραμματιστεί για τον Δεκέμβριο του 2026. Στα τέλη Απριλίου, ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, ο οποίος ήταν επιφορτισμένος με την εποπτεία των σοβαρότερων πτυχών της έρευνας, αρνήθηκε να ανοίξει εκ νέου την υπόθεση, θεωρώντας ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που υποβλήθηκαν δεν πληρούσαν τους ελάχιστους όρους για να θεωρηθούν νέα πραγματικά περιστατικά. Η απόφαση προκάλεσε ανησυχίες σε δημοσιογράφους, θύματα, δικηγόρους, κόμματα της αντιπολίτευσης και την κοινωνία των πολιτών, μεταξύ άλλων σχετικά με πιθανή σύγκρουση συμφερόντων λόγω του προηγούμενου ρόλου του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου στην εποπτεία της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών κατά τη διάρκεια μέρους της υπό έρευνα περιόδου¹⁷⁷. Έχουν υποβληθεί νέα αιτήματα για το εκ νέου άνοιγμα της υπόθεσης, ενώ εξακολουθούν να διεξάγονται ορισμένες επικουρικές έρευνες από κατώτερους εισαγγελείς. Στο μεταξύ, εξακολουθούν να εκκρεμούν χωριστές υποθέσεις ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας¹⁷⁸ και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με τη διαφάνεια και τις υποχρεώσεις του κράτους¹⁷⁹.

Εγκρίθηκαν νέες θέσεις προσωπικού για τις συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές, ενώ δεν έχει ακόμη εξεταστεί το βασικό τους αίτημα για αυτόνομο σύστημα πρόσληψης προσωπικού. Εξακολουθούν να υπάρχουν παρατεταμένες καθυστερήσεις στον διορισμό των μελών των συνταγματικά κατοχυρωμένων ανεξάρτητων αρχών λόγω έλλειψης πολιτικής συναίνεσης στη Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής, η οποία είναι το αρμόδιο όργανο για τον διορισμό τους¹⁸⁰. Παρότι οι παρατάσεις της θητείας έχουν διασφαλίσει την επιχειρησιακή συνέχεια των αρχών αυτών σε πολλές περιπτώσεις, οι πρόσφατες παραιτήσεις καταδεικνύουν τους περιορισμούς τους. Η επικείμενη συνταγματική αναθεώρηση ανοίγει τον διάλογο σχετικά με την επανεξέταση της διάρκειας της θητείας και/ή τη θέσπιση περαιτέρω διασφαλίσεων για την αποφυγή αδιεξόδων¹⁸¹. Τον Ιούλιο του 2025 ανατέθηκε στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων (στο εξής: ΑΠΔ) η εξουσία να τροποποιεί το οργανόγραμμά της, ενώ τον Οκτώβριο του 2025 η κυβέρνηση ενέκρινε αρκετές νέες θέσεις προσωπικού για τις

επικεφαλής επιχειρήσεων. Έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σ. 14.

¹⁷⁶ Κοινωνία των πολιτών (2026α): Διεθνές Ινστιτούτο Τύπου, Δημοσιογράφοι χωρίς Σύνορα (RSF), Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Δικηγορικών Συλλόγων (CCBE), Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA) (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 16-17, 19, 17, 122 και 106 αντίστοιχα. Επίσκεψη στην Ελλάδα, δημοσιογράφοι, Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων και ΕΕΔΑ.

¹⁷⁷ Η Ολομέλεια των Δικηγορικών Συλλόγων ζήτησε την παραίτηση του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, Ολομέλεια των Δικηγορικών Συλλόγων (2026γ) και (2026δ). Κοινωνία των πολιτών (2026γ), σ. 2-3.

¹⁷⁸ Η υπόθεση αφορά αίτημα δημοσιογράφου για γνωστοποίηση των λόγων της παρακολούθησής του από την Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών, ενώ το Συμβούλιο της Επικρατείας διέταξε την υποβολή του φακέλου παρακολούθησης τον Μάιο του 2026.

¹⁷⁹ *Ανδρουλάκης κατά Ελλάδας*, προσφυγή υπ' αριθ. 20986/24 σχετικά με την τηλεφωνική παρακολούθηση Έλληνα βουλευτή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από την Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών και την εικαζόμενη άρνησή της να γνωστοποιήσει τους λόγους της παρακολούθησης.

¹⁸⁰ Η θητεία του νεοδιορισθέντος Συνηγόρου του Πολίτη, του προέδρου και τριών μελών της Αρχής Προστασίας Δεδομένων (ΑΠΔ) έληξαν το 2022, ενώ του προέδρου της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ), δύο αντιπροέδρων και επτά μελών του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ) έληξε το 2025. Βλ. επίσης έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σ. 23.

¹⁸¹ Ο επικεφαλής της ΑΔΑΕ παραιτήθηκε μετά τη λήξη της θητείας του τον Ιούλιο του 2025 και ο επικεφαλής της ΑΠΔ παραιτήθηκε τον Μάρτιο του 2025 μετά από παράταση της θητείας του κατά σχεδόν εννέα έτη (αντί για έξι). Επιτροπή της Βενετίας (2025).

συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές¹⁸². Η ΑΠΔ και ο Συνήγορος του Πολίτη, μολονότι εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για τις πρόσθετες θέσεις προσωπικού, τόνισαν ότι η εξάρτηση από κεντρικές προσλήψεις οδηγεί σε άκαμπτες, υπερβολικά χρονοβόρες διαδικασίες, με αποτέλεσμα να παραμένουν κενές ακόμη και θέσεις που έχουν εγκριθεί εδώ και καιρό, δεδομένου ότι οι παρατεταμένες διαδικασίες πρόσληψης αποθαρρύνουν τις υποψήφιες και τους υποψηφίους που διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα¹⁸³. Προτεραιότητα τους παραμένει ένα αυτοδιαχειριζόμενο, ευέλικτο και ταχύ σύστημα προσλήψεων που θα τους δώσει τη δυνατότητα να προσλαμβάνουν, να τοποθετούν και να ιεραρχούν το προσωπικό ανάλογα με τις ανάγκες τους. Ως φορέας ισότητας βάσει του δικαίου της ΕΕ, ο Συνήγορος του Πολίτη υποχρεούται επίσης να προσλαμβάνει το δικό του προσωπικό¹⁸⁴. Άλλες ανεξάρτητες, πρωτίστως ρυθμιστικές, διοικητικές αρχές επωφελούνται ήδη από πιο ευέλικτες διαδικασίες¹⁸⁵. Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΕΔΑ) υπέβαλε προτάσεις στην κυβέρνηση με στόχο την ενίσχυση της θεσμικής της ικανότητας, συμπεριλαμβανομένης της διάθεσης πρόσθετου προσωπικού και της πρόβλεψης ενισχυμένων επιχειρησιακών εργαλείων, ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα του έργου της¹⁸⁶. Η μελέτη για τη βελτίωση των θεσμικών ρυθμίσεων όλων των υφιστάμενων ανεξάρτητων αρχών, η οποία εκπονείται από τον ΟΟΣΑ και χρηματοδοτείται από το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, βρίσκεται επί του παρόντος στο στάδιο της οριστικοποίησης¹⁸⁷.

Οι συμφεροντούχοι εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για τις αποφάσεις κίνησης ποινικών διώξεων για δύο περιστατικά στα οποία εμπλέκονται υπάλληλοι επιβολής του νόμου, ενώ εξακολουθούν να υπάρχουν ελλείψεις στη διερεύνηση εικαζόμενων παραπτωμάτων. Τον Μάιο του 2026 ο Εισαγγελέας Εφετών Πειραιά διέταξε την ποινική δίωξη του διοικητή του πλοίου του Λιμενικού Σώματος — της Ελληνικής Ακτοφυλακής που ενεπλάκη σε θανατηφόρο συμβάν το 2023. Αυτή η ποινική δίωξη ακολούθησε την απόφαση επέκτασης του κατηγορητηρίου σχετικά με το ναυάγιο της Πύλου τον Νοέμβριο του 2025, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα να προστεθούν ποινικές κατηγορίες κατά τεσσάρων ανώτερων αξιωματικών, συμπεριλαμβανομένου του Αρχηγού του Λιμενικού Σώματος — της Ελληνικής Ακτοφυλακής¹⁸⁸. Οι συμφεροντούχοι εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για τις εξελίξεις στις δύο αυτές υποθέσεις, εκφράζοντας παράλληλα ανησυχίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα των ποινικών ερευνών σε άλλες υποθέσεις που στη συνέχεια τέθηκαν

¹⁸² ΑΠΔ: 20 θέσεις· Συνήγορος του Πολίτη: 1 θέση· ΑΔΑΕ: 8 θέσεις και ΑΣΕΠ: 30 θέσεις. Ελληνική κυβέρνηση (2026α), σ. 120.

¹⁸³ Οι συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές προσλαμβάνουν το προσωπικό τους μέσω διαδικασιών επιλογής που οργανώνει το ΑΣΕΠ. Έκθεση του 2024 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σ. 34-35.

¹⁸⁴ Η θέσπιση οικείας διαδικασίας επιλογής προσωπικού είναι η μόνη εναπομένουσα ρύθμιση προκειμένου ο Συνήγορος του Πολίτη να συμμορφώνεται πλήρως με τις αρχές της Επιτροπής της Βενετίας [CDL-AD(2019)005-e].

¹⁸⁵ Ο νόμος 5043/2023 θέσπισε εξαιρέσεις από τις συνήθεις διαδικασίες πρόσληψης του ΑΣΕΠ για διάφορες διοικητικές αρχές, ενώ το ΑΣΕΠ έχει πλέον πιο περιορισμένο ρόλο.

¹⁸⁶ Η ΕΕΔΑ είναι ο εθνικός οργανισμός για τα ανθρώπινα δικαιώματα, και είναι διαπιστευμένος με καθεστώς Α από την Παγκόσμια Συμμαχία των Εθνικών Φορέων για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Η ΕΕΔΑ, στο πλαίσιο της διαδικασίας επαναδιαπίστευσής της, έλαβε συστάσεις για την ενίσχυση της ανεξαρτησίας, της αποτελεσματικότητας και της ευθυγράμμισής της με τα διεθνή πρότυπα. Οι προτάσεις που υποβλήθηκαν από την ΕΕΔΑ αποσκοπούν στην πλήρη συμμόρφωση με τις εν λόγω συστάσεις. ENNHRI (2026), Ελλάδα, σ. 5.

¹⁸⁷ Ελληνική κυβέρνηση (2026γ)· Έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου, σ. 23.

¹⁸⁸ Μετά από μήνυση επιζώντων. Civil Liberties Union for Europe (Ένωση Πολιτικών Ελευθεριών για την Ευρώπη) (2026), σ. 27· Κοινωνία των πολιτών (2026α), σ. 21. Τον Μάιο του 2025 απαγγέθηκαν ποινικές κατηγορίες κατά 17 μελών του Λιμενικού Σώματος — της Ελληνικής Ακτοφυλακής.

στο αρχείο¹⁸⁹. Τον Φεβρουάριο του 2026 το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής κίνησε διοικητική έρευνα για το ναυάγιο της Πύλου, η οποία πρόκειται να διενεργηθεί από τον Αρχηγό του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού¹⁹⁰. Δεν έχει ακόμη κινηθεί πειθαρχική διαδικασία για το περιστατικό παρά τα επανειλημμένα αιτήματα του Συνήγορου του Πολίτη¹⁹¹. Σε μια άλλη πρόσφατη υπόθεση, ο Συνήγορος του Πολίτη επανέλαβε την ανάγκη για ανεξάρτητη, διεξοδική και αποτελεσματική έρευνα, διατυπώνοντας συγκεκριμένες προτάσεις για τον σκοπό αυτό¹⁹². Γενικότερα, ο Συνήγορος του Πολίτη εξέφρασε ανησυχίες για το ότι όλες οι υποθέσεις που παραπέμφθηκαν από τις υπηρεσίες του στις αρμόδιες αρχές για περαιτέρω έρευνα λόγω ελλείψεων που εντοπίστηκαν τέθηκαν τελικά στο αρχείο¹⁹³. Η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης συνεχίζει να εποπτεύει τη θέσπιση μέτρων όσον αφορά την έλλειψη αποτελεσματικής έρευνας στο πλαίσιο της επιβολής του νόμου¹⁹⁴. Τον Μάρτιο του 2026 η Επιτροπή Υπουργών εξέφρασε τη λύπη της για την έλλειψη προόδου στη διεξαγωγή στοχευμένων δραστηριοτήτων κατάρτισης ευρείας κλίμακας για εισαγγελείς και δικαστές, συμπεριλαμβανομένων εκείνων των ναυτοδικείων, και κάλεσε τις αρχές να λάβουν περαιτέρω μέτρα¹⁹⁵. Τον Μάιο του 2026 η Εθνική Αρχή Διαφάνειας ορίστηκε ως ο ανεξάρτητος μηχανισμός παρακολούθησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια του συννοριακού ελέγχου και των διαδικασιών ασύλου στα σύνορα¹⁹⁶. Επίσης, εκπονείται νέο πειθαρχικό πλαίσιο για το Λιμενικό Σώμα, προκειμένου να εκσυγχρονιστεί το πειθαρχικό του σύστημα, μεταξύ άλλων μέσω σαφέστερης ταξινόμησης των αδικημάτων, επικαιροποιημένων διαδικαστικών κανόνων και νέων μηχανισμών έρευνας¹⁹⁷.

Την 1η Ιανουαρίου 2026 εκκρεμούσε στην Ελλάδα η εφαρμογή 36 αποφάσεων-οδηγών του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, δηλαδή 6 παραπάνω συγκριτικά με το προηγούμενο έτος¹⁹⁸. Κατά την ημερομηνία αυτή το ποσοστό των αποφάσεων-οδηγών που είχαν εκδοθεί κατά της Ελλάδας την τελευταία δεκαετία και που είχαν εφαρμοστεί ήταν 62 % (έναντι 66 % το 2025· η εφαρμογή του 38 % των αποφάσεων παρέμενε σε εκκρεμότητα), και ο μέσος χρόνος εκκρεμότητας της εφαρμογής των αποφάσεων ήταν 5 έτη και 2 μήνες (έναντι 6 ετών και 1 μήνα το 2025)¹⁹⁹. Η παλαιότερη απόφαση-οδηγός, της οποίας η εφαρμογή εκκρεμεί επί 18 έτη, διαπίστωσε παραβιάσεις της

¹⁸⁹ Κοινωνία των πολιτών (2026α) και (2026β), σ. 5-6.

¹⁹⁰ Ελληνική κυβέρνηση (2026), συμπληρωματικές γραπτές παρατηρήσεις, σ. 59.

¹⁹¹ Ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε τον Φεβρουάριο του 2025 ότι το Λιμενικό Σώμα / η Ελληνική Ακτοφυλακή διέπραξε σοβαρές παραλείψεις και παρέπεμψε τα πορίσματα στις αρχές για λήψη μέτρων. Έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σ. 19. Συνήγορος του Πολίτη (2026γ).

¹⁹² Μεταξύ άλλων επισήμανε ότι η προκαταρκτική έρευνα και η συλλογή αποδεικτικών στοιχείων δεν διενεργούνται από υπαλλήλους των φορέων που εμπλέκονται στο περιστατικό. Συνήγορος του Πολίτη (2026α)· ΕΕΔΑ (2026β)· Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων (2026).

¹⁹³ Συνήγορος του Πολίτη (2025) και (2026δ)· ENNHRI (2026), σ. 35-36.

¹⁹⁴ Στο πλαίσιο της εκτέλεσης των αποφάσεων στις ομάδες υποθέσεων *Σιδηρόπουλος και Παπακώστας και Alkhatib και λοιποί*.

¹⁹⁵ Συμβούλιο της Ευρώπης: Επιτροπή Υπουργών (2026).

¹⁹⁶ Με εντολή να επιβλέπει τη συμμόρφωση με τα πρότυπα θεμελιωδών δικαιωμάτων και να εξετάζει καταγγελίες για παραβιάσεις. Το άρθρο 39 του νόμου 5303/2026 θεσπίστηκε για την εφαρμογή των απαιτήσεων που απορρέουν από το σύμφωνο της ΕΕ για τη μετανάστευση και το άσυλο.

¹⁹⁷ Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 136.

¹⁹⁸ Για επεξήγηση της διαδικασίας εποπτείας, βλ. τον ιστότοπο του Συμβουλίου της Ευρώπης.

¹⁹⁹ Όλα τα στοιχεία υπολογίζονται από το European Implementation Network (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εφαρμογής Αποφάσεων — EIN) και βασίζονται στον αριθμό των υποθέσεων που θεωρούνται εκκρεμείς κατά την ετήσια καταληκτική ημερομηνία της 1ης Ιανουαρίου 2026. EIN (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 4.

ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι²⁰⁰. Όσον αφορά την τήρηση των προθεσμιών πληρωμής, στις 31 Δεκεμβρίου 2025 εκκρεμούσε η επιβεβαίωση πληρωμής για συνολικά 19 υποθέσεις (έναντι 7 το 2024)²⁰¹. Στις 17 Ιουνίου 2026 ο αριθμός των αποφάσεων-οδηγών η εφαρμογή των οποίων εκκρεμούσε είχε αυξηθεί σε 40²⁰².

Έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος όσον αφορά την ανάπτυξη τακτικού και διαρκούς διαρθρωμένου διαλόγου και την απλούστευση των απαιτήσεων εγγραφής για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών με σκοπό τη διατήρηση ενός ανοικτού πλαισίου για τη λειτουργία τους²⁰³. Οι διαρθρωμένοι διάλογοι θα πρέπει να είναι τακτικοί, μακροχρόνιοι και προσανατολισμένοι στα αποτελέσματα, προκειμένου να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική δέσμευση και συμμετοχή των πολιτών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών²⁰⁴. Τον Μάιο του 2026 το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (στο εξής: ΥΜΑ) εξέδωσε υπουργική απόφαση, η οποία περιλάμβανε διάταξη σχετικά με τον διαρθρωμένο διάλογο με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) και δεσμεύτηκε να πραγματοποιεί τακτικές συνεδριάσεις τουλάχιστον δύο φορές ετησίως²⁰⁵. Το ΥΜΑ πραγματοποίησε μια πρώτη συνεδρίαση τον Ιούνιο του 2026, κατά τη διάρκεια της οποίας παρουσίασε το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα, τη δομή, τους θεματικούς πυλώνες και τα συνεργατικά εργαλεία για τη διευκόλυνση ουσιαστικών ανταλλαγών μεταξύ των συμμετεχόντων. Το υπουργείο κάλεσε τις ΟΚΠ να υποβάλουν τις συγκεκριμένες προτάσεις τους σχετικά με τη διεξαγωγή του διαλόγου κατά τους προσεχείς μήνες, πριν από τη δεύτερη συνεδρίαση που έχει προγραμματιστεί για τα τέλη του 2026. Το Υπουργείο Εσωτερικών σχεδιάζει να διεξαγάγει ηλεκτρονική έρευνα για τη χαρτογράφηση των αναγκών των ΟΚΠ και να πραγματοποιήσει ειδικές συνεδριάσεις²⁰⁶. Ο αριθμός και η πολυπλοκότητα των απαιτήσεων εγγραφής για τις ΟΚΠ εξακολουθούν να αποτελούν πρόκληση. Τον Φεβρουάριο του 2026 το ΥΜΑ τροποποίησε τις απαιτήσεις εγγραφής στα δύο μητρώα του, περιορίζοντας την υποχρεωτική εγγραφή στις ΟΚΠ που λαμβάνουν κρατική/ενωσιακή χρηματοδότηση ή δραστηριοποιούνται στις εγκαταστάσεις του²⁰⁷, αλλά διατήρησε την απαίτηση εγγραφής για όλα τα μέλη, τους υπαλλήλους και τους συνεργάτες των εν λόγω ΟΚΠ. Ο κατάλογος των ποινικών αδικημάτων που εμποδίζουν την εγγραφή επεκτάθηκε ώστε να συμπεριλαμβάνει όχι μόνο τις αμετάκλητες καταδικαστικές αποφάσεις, αλλά και τις εκκρεμείς διώξεις των νόμιμων εκπροσώπων των ΟΚΠ. Με υπουργική απόφαση που εκδόθηκε τον Μάιο του 2026 επήλθαν ορισμένες θετικές αλλαγές, όπως η μείωση των απαιτήσεων τεκμηρίωσης και ο εξορθολογισμός των διαδικασιών μέσω της εξάλειψης της ανάγκης για γνωμοδότηση

²⁰⁰ Απόφαση του ΕΔΔΑ, 35151/05, *Bekir-Ousta και λοιποί κατά Ελλάδα*, η εφαρμογή της οποίας εκκρεμεί από το 2008. ABTTF (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 9, 12 και 26.

²⁰¹ Συμβούλιο της Ευρώπης (2026), σ. 162.

²⁰² Δεδομένα σύμφωνα με την ηλεκτρονική βάση δεδομένων του Συμβουλίου της Ευρώπης (HUDOC).

²⁰³ Η έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου συνέστησε στην Ελλάδα «να αναπτύξει τακτικό και συνεχή διαρθρωμένο διάλογο με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και να απλούστευσει τις απαιτήσεις εγγραφής για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών με σκοπό τη διατήρηση ενός ανοικτού πλαισίου για τη λειτουργία τους». Το 2025 εκτιμήθηκε ότι είχε σημειωθεί περιορισμένη πρόοδος όσον αφορά τη σύσταση αυτή, ενώ κάποια πρόοδος είχε σημειωθεί το 2024 και το 2023.

²⁰⁴ Σύσταση (ΕΕ) 2023/2836 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 2023, σχετικά με την προώθηση της δραστηριοποίησης και της αποτελεσματικής συμμετοχής των πολιτών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις διαδικασίες χάραξης δημόσιας πολιτικής.

²⁰⁵ Υπουργική απόφαση 82876/2026· Ελληνική κυβέρνηση (2026β), συμπληρωματικές γραπτές παρατηρήσεις, σ. 50-51.

²⁰⁶ Ελληνική κυβέρνηση (2026γ).

²⁰⁷ Το Μητρώο Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Μητρώο ΜΚΟ) και το Μητρώο Μελών ΜΚΟ. Νόμος 5275/2026. Σύμφωνα με το προηγούμενο πλαίσιο, η υποχρέωση εγγραφής ίσχυε για όλες τις ΟΚΠ που δραστηριοποιούνταν στους τομείς της διεθνούς προστασίας, της μετανάστευσης και της κοινωνικής ένταξης.

τριμελούς επιτροπής. Ωστόσο, διατηρείται επίσης ένα περιθώριο διοικητικής διακριτικής ευχέρειας, το οποίο επιτρέπει στην αρμόδια αρχή να αρνηθεί την εγγραφή βάσει ευρύτερων αξιολογικών κρίσεων που εκτείνονται πέραν της τυπικής εκπλήρωσης των προβλεπόμενων νομικών απαιτήσεων²⁰⁸. Παράλληλα, το αναμενόμενο διαλειτουργικό σύστημα πληροφοριών μεταξύ των μητρώων του ΥΜΑ και των μητρώων του Υπουργείου Εσωτερικών²⁰⁹ αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Οκτώβριο του 2026 και θα δώσει τη δυνατότητα στις ΟΚΠ να υποβάλλουν δεδομένα μόνο μία φορά²¹⁰. Στο μεταξύ, τον Ιανουάριο του 2026 το Υπουργείο Εσωτερικών δημιούργησε μια νέα πλατφόρμα, το Παρατηρητήριο των ΟΚΠ και άλλων μη εμπορικών οντοτήτων, με στόχο τη χαρτογράφηση των ΟΚΠ και την ενίσχυση της ορατότητας και της δραστηριοποίησής τους²¹¹. Η ύπαρξη διαφορετικών μητρώων δημιουργεί υλικοτεχνικές προκλήσεις, δεδομένου ότι όλα τα μητρώα τηρούνται παράλληλα, γεγονός που επιβάλλει τη δημιουργία βάσεων δεδομένων διαλειτουργικότητας²¹². Οι συμφεροντούχοι επέκριναν τα μέτρα²¹³. Περαιτέρω καθυστερήσεις σε μια επί μακρόν εκκρεμή υπόθεση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία αμφισβητούνται οι απαιτήσεις εγγραφής των ΟΚΠ και για την οποία ορίστηκε νέα δικάσιμος για συζήτηση στα τέλη Ιουνίου του 2026, επηρεάζουν άλλες δικαστικές αιτήσεις από ΟΚΠ²¹⁴. Συνολικά, παρότι το πλαίσιο εγγραφής σε μητρώο παραμένει κατακερματισμένο, έχουν ληφθεί ορισμένα μέτρα και έχει τεθεί η βάση για διαρθρωμένο διάλογο με τις ΟΚΠ. Επομένως, έχει σημειωθεί κάποια περαιτέρω πρόοδος στην εφαρμογή της σύστασης.

Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως εκείνες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μετανάστευσης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αντιμετωπίζουν ένα ολόένα και πιο απαιτητικό περιβάλλον. Ο χώρος της κοινωνίας των πολιτών στην Ελλάδα εξακολουθεί να αξιολογείται ως «εμποδιζόμενος» από τη Civicus²¹⁵. Τον Φεβρουάριο του 2026 η συμμετοχή σε ΟΚΠ κατέστη επιβαρυντικός παράγοντας σε ορισμένα αδικήματα που σχετίζονται με τη μετανάστευση, γεγονός που σημαίνει ότι τα μέλη των ΟΚΠ μπορούν να

²⁰⁸ Υπουργική απόφαση 82876/2026, άρθρο 3 παράγραφος 4 στοιχείο γ).

²⁰⁹ Η δημόσια βάση δεδομένων και το ειδικό μητρώο του Υπουργείου· απαιτείται εγγραφή για την υποβολή αίτησης για κρατική χρηματοδότηση. Έκθεση του 2023 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σ. 27.

²¹⁰ Ελληνική κυβέρνηση (2026β και 2026γ), σ. 53-54.

²¹¹ Η εγγραφή είναι δωρεάν και πραγματοποιείται ηλεκτρονικά με χρήση των διαπιστευτηρίων του φορολογικού συστήματος. Οι οντότητες που είναι ήδη εγγεγραμμένες στα δύο μητρώα του Υπουργείου Εσωτερικών εγγράφονται αυτόματα. Το Παρατηρητήριο θα λειτουργεί επίσης ως μητρώο μη εμπορικής οικονομικής δραστηριότητας, όπως προβλέπεται από τον νόμο 4919/2022.

²¹² Υπάρχουν περισσότερα από έντεκα μητρώα υπό τη διαχείριση διαφόρων υπουργείων, καθώς και πρόσθετα μητρώα που τηρούνται σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου, σ. 25-26.

²¹³ Ηνωμένα Έθνη (2026)· Συμβούλιο της Ευρώπης, Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία σχετικά με τις ΜΚΟ (2026)· Συνήγορος του Πολίτη (2026)· ΕΕΔΑ (2026α)· Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2026).

²¹⁴ Η υπόθεση εκδικάστηκε για πρώτη φορά από την ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας τον Δεκέμβριο του 2022, αλλά ορίστηκε νέα δικάσιμος για συζήτηση μετά την ανάθεση της υπόθεσης σε διαφορετικό εισηγητή-δικαστή. Η καθυστέρηση έχει αναστείλει την εξέταση αρκετών εκκρεμών αιτήσεων κατά αρνήσεων εγγραφής, καθώς οι σχετικές διαδικασίες παραμένουν σε αναστολή έως ότου το Συμβούλιο της Επικρατείας αποφανθεί σχετικά με τη νομιμότητα του νομικού πλαισίου. Κοινωνία των πολιτών (2026β), σ. 10-12.

²¹⁵ Η βαθμολογία είναι 51/100. Η αξιολόγηση του χώρου της κοινωνίας των πολιτών από τη Civicus βασίζεται σε κλίμακα πέντε κατηγοριών, οι οποίες ορίζονται ως: ανοικτός, περιορισμένος, εμποδιζόμενος, υπό καταστολή και κλειστός· Civicus (2026), Monitor tracking civic space — Greece] (Παρατηρητήριο του χώρου δράσης της κοινωνίας των πολιτών — Ελλάδα).

βρεθούν αντιμέτωπα με αυστηρότερες ποινές²¹⁶. Ο υπουργός Μετανάστευσης μπορεί να διαγράψει από το μητρώο μια ΟΚΠ μετά την απαγγελία κατηγοριών κατά ενός από τα μέλη της, χωρίς να περιμένει την έκδοση αμετάκλητης δικαστικής απόφασης. Η κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι κανόνες προωθούν τη λογοδοσία των ΟΚΠ, ενώ οι ανθρωπιστικές δράσεις εξαιρούνται ρητά²¹⁷. Οι διεθνείς οργανισμοί, συμπεριλαμβανομένων των Ηνωμένων Εθνών και του Συμβουλίου της Ευρώπης, οι ανεξάρτητες αρχές και άλλοι συμφεροντούχοι επέκριναν έντονα τους κανόνες αυτούς²¹⁸. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών προειδοποιούν ότι ο νόμος ποινικοποιεί το ανθρωπιστικό έργο και επιφέρει αποτρεπτικά αποτελέσματα²¹⁹. Αρκετές δημόσιες δηλώσεις ανώτερων κυβερνητικών αξιωματούχων που στρέφονται κατά υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επαγγελματιών του νομικού κλάδου, δημοσιογράφων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών έχουν προκαλέσει περαιτέρω αντιδράσεις²²⁰.

Το Συμβούλιο της Επικρατείας πραγματοποιεί εκστρατείες ευαισθητοποίησης για να εμφυσήσει στη νεολαία νοοτροπία κράτους δικαίου. Το Συμβούλιο της Επικρατείας διοργανώνει επισκέψεις μελέτης για σχολεία και πανεπιστήμια, κατά τη διάρκεια των οποίων οι μαθητές και οι μαθήτριες παρακολουθούν δίκες και μαθαίνουν για την ιστορία του Δικαστηρίου, τις λειτουργίες του και τον ευρύτερο θεσμό της δικαιοσύνης. Ειδικές εικονικές δίκες διοργανώνονται επίσης για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Τον Οκτώβριο του 2025 το Συμβούλιο της Επικρατείας ξεκίνησε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας για τη διερεύνηση της ένταξης θεμάτων στα σχολικά προγράμματα σπουδών, όπως το σύστημα απονομής δικαιοσύνης, οι αρχές του κράτους δικαίου και η ευαισθητοποίηση γύρω από νομικά ζητήματα. Στο πλαίσιο αυτό, το Συμβούλιο της Επικρατείας αναπτύσσει εκπαιδευτικό υλικό για διανομή στα σχολεία²²¹.

²¹⁶ Άρθρα 15 και 16 του νόμου 5275/2026. Η συμμετοχή σε εγγεγραμμένη ΟΚΠ αυξάνει τις ποινές για τη διευκόλυνση της εισόδου, της παραμονής ή της εξόδου υπηκόων τρίτων χωρών, την παρακράτηση ταξιδιωτικών εγγράφων ή την υποβολή ψευδών πληροφοριών, δεδομένου ότι αυξάνει τη φυλάκιση από 1 έως 2 έτη σε έως 10 έτη, ενώ μπορεί επίσης να αποτελέσει αιτία διαγραφής ΟΚΠ από το μητρώο.

²¹⁷ Ο επιβαρυντικός παράγοντας εξηγείται από την πιθανή κατάχρηση ή εκμετάλλευση του ρόλου ενός ατόμου ως μέλους ΟΚΠ. Με αυτόν τον τρόπο αναδεικνύεται η αντίφαση μεταξύ της εγκληματικής συμπεριφοράς και του σκοπού των ΟΚΠ που είναι η στήριξη της διεθνούς προστασίας, της μετανάστευσης και της κοινωνικής ένταξης. Ελληνική κυβέρνηση (2026β), συμπληρωματικές γραπτές παρατηρήσεις, σ. 48-49.

²¹⁸ Ηνωμένα Έθνη (2026)· Συμβούλιο της Ευρώπης, Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία σχετικά με τις ΜΚΟ (2026)· Συνήγορος του Πολίτη (2026α)· ΕΕΔΑ (2026α)· Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2026)· FRA (2026), σ. 98.

²¹⁹ HIAS Greece (2026)· Κοινωνία των πολιτών (2026α), σ. 82-83.

²²⁰ Ηνωμένα Έθνη (2025)· Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR) (2026), FRA (2026) και Human Rights Watch (2026), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 6, 99-100, 102 και 3 αντίστοιχα· Συμβούλιο της Ευρώπης, διάσκεψη των διεθνών ΜΚΟ (2025)· Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων (2026)· Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) / Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) (2025)· ENNHRI (2026), σ. 14-16· Κοινωνία των πολιτών (2026α και 2026β), σ. 86-88 και 2 αντίστοιχα, Civil Liberties Union for Europe (Ενωση Πολιτικών Ελευθεριών για την Ευρώπη) (2026), σ. 25· Vouliwatch (2026).

²²¹ Ελληνική κυβέρνηση (2026α), γραπτές παρατηρήσεις, σ. 23-24.

Παράρτημα Ι: Κατάλογος των πηγών με αλφαβητική σειρά*

* Ο κατάλογος των σχολίων που ελήφθησαν στο πλαίσιο της διαβούλευσης για την έκθεση του 2026 για το κράτος δικαίου διατίθεται στον ιστότοπο https://commission.europa.eu/publications/2026-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation_el.

Άρειος Πάγος (2025), Δελτίο Τύπου της 28ης Νοεμβρίου 2025.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων (2026), Γενική έκθεση για τη λειτουργία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων το 2025.

Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα (2026), Παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου.

Διεθνές Ινστιτούτο Τύπου (2026), Παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου.

Δικαστικές ενώσεις (2025), Κοινό υπόμνημα προς τον υπουργό Οικονομικών, 4 Σεπτεμβρίου 2025.

Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών (2026), Δήλωση για το πολύνεκρο ναυάγιο της Χίου.

Εθνική Αρχή Διαφάνειας (2024), Ετήσια Έκθεση, <https://aead.gr/en/publications-en/reports-en/annual-report-nta-2024>.

Εθνική Αρχή Διαφάνειας (2026β), Εξωτερική Αξιολόγηση Αποτελεσματικότητας Ε.Σ.Σ.Κ.Α. 2022-2025, Τελική Έκθεση.

Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ 2026), Γραπτές παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου στο πλαίσιο της επίσκεψης στην Ελλάδα.

Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ 2026α), Συμπληρωματικές γραπτές παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου στο πλαίσιο της επίσκεψης στην Ελλάδα.

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (2026α), Δήλωση για τις διατάξεις του σχεδίου νόμου που στοχοποιούν ΟΚΠ.

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (2026β), Δήλωση: Απόλυτη ανάγκη για άμεση, πλήρη και αποτελεσματική διερεύνηση του πολύνεκρου ναυαγίου πλησίον της Χίου.

Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ) (2026), Παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου.

Ελληνική Αστυνομία (2026), Συμπληρωματικές γραπτές παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου.

Ελληνική κυβέρνηση (2026α), Παρατηρήσεις της Ελλάδας για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου.

Ελληνική κυβέρνηση (2026β), Πρόσθετες γραπτές παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου.

Ελληνική κυβέρνηση (2026γ), Πρόσθετες παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου.

Ένωση Δικαστικών Λειτουργών Ελεγκτικού Συνεδρίου (2026), Γραπτές παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου στο πλαίσιο της επίσκεψης στην Ελλάδα.

Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων (2025α), Δελτίο Τύπου της 23ης Ιουλίου 2025.

Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων (2025β), Δήλωση της 21ης Νοεμβρίου 2025.

Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων (2025γ), Δελτίο Τύπου της 25ης Νοεμβρίου 2025.

Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων (2026), Δελτίο Τύπου της 16ης Απριλίου 2026.

Ένωση Διοικητικών Δικαστών (2026), Παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου.

Ένωση Εισαγγελέων (2026), Δελτίο Τύπου της 8ης Απριλίου 2026.

Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης (2026), *Συμπληρωματικές γραπτές παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης για το κράτος δικαίου.*

Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (2026), *Παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου.*

Ευρωπαϊκή Ένωση Δικαστών (2026), *Ψήφισμα σχετικά με εκφοβιστικές και προσβλητικές συμπεριφορές δικηγόρων έναντι δικαστών στην Ελλάδα.*

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2023), *Έκθεση του 2023 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα.*

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2023), *Σύσταση (ΕΕ) 2023/2836 της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 2023, σχετικά με την προώθηση της δραστηριοποίησης και της αποτελεσματικής συμμετοχής των πολιτών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις διαδικασίες χάραξης δημόσιας πολιτικής.*

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2024), *Έκθεση του 2024 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα.*

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2025), *Έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου, κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα.*

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2025), *Πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης.*

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2026), *Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 573 σχετικά με τη στάση των πολιτών απέναντι στη διαφθορά στην ΕΕ.*

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2026), *Έκθεση χώρας 2026 — Ελλάδα, που συνοδεύει το έγγραφο σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Ελλάδας, SWD(2026) 208 final.*

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2026), *Έκτακτο Ευρωβαρόμετρο 582 σχετικά με τη στάση των επιχειρήσεων απέναντι στη διαφθορά στην ΕΕ.*

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2026), *Πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης.*

Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Τούρκων Δυτικής Θράκης (2026), *Παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου.*

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 2007, *Bekir-Ousta και λοιποί κατά Ελλάδα*, 35151/05.

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2025, *M.P. και λοιποί κατά Ελλάδα*, 2068/24.

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 2024, *Alkhatib και λοιποί*, 3566/16.

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 2008, *Κανελλόπουλος κατά Ελλάδα*, 11325/06.

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 2025, *Δερβίσης και λοιποί κατά Ελλάδα*, 55398/20.

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, *Σιδηρόπουλος και Παπακώστας*, 33349/10.

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, απόφαση της 26ης Αυγούστου 2025, *Βερβελέ κατά Ελλάδα*, 34012/20.

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2026, *Μελετίου και λοιποί κατά Ελλάδα*, 28737/23.

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δικαστικών Συμβουλίων (2025), *Survey among judges on the Independence of the Judiciary* (Ερευνα μεταξύ δικαστών σχετικά με την ανεξαρτησία του δικαστικού σώματος), https://pgwrk-websitemedia.s3.eu-west-1.amazonaws.com/production/pwk-web-encj2017-p/Report%20ENCJ%20Survey%20on%20Independence-compressed_0.pdf.

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δικαστικών Συμβουλίων (2026), *Παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου*.

Ευρωπαϊκό Δίκτυο των Εθνικών Οργανισμών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ENNHRI) (2026), *Η κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ευρώπη: εκθέσεις των Εθνικών Οργανισμών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, έκθεση του 2026 για την Ελλάδα*, [Εκθεση του 2026 για την Ελλάδα | ENNHRI](#).

Ευρωπαϊκό Κέντρο Ελευθερίας του Τύπου και των Μέσων Ενημέρωσης, *Media Freedom Rapid Response* (Μηχανισμός ταχείας αντίδρασης για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης) — Ελλάδα (2025), [Παρακολούθηση παραβιάσεων ελευθερίας του Τύπου](#).

Ηνωμένα Έθνη (2025), *Παρατηρήσεις του Ειδικού Εισηγητή για την κατάσταση των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων· του Ειδικού Εισηγητή για τα δικαιώματα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και του συνεταυρίζεσθαι, και του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών*, AL GRC 2/2025, 16 Σεπτεμβρίου 2025, <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=30349#:~:text=On%2020%20August%202025%2C%20the,of%20asylum%2C%20or%20misuse%20funds.>

Ηνωμένα Έθνη (2026), *Εντολές του Ειδικού Εισηγητή για την κατάσταση των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων· του Ειδικού Εισηγητή για τα δικαιώματα της ελευθερίας του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και του συνεταυρίζεσθαι· του Ανεξάρτητου Εμπειρογνώμονα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη διεθνή αλληλεγγύη· του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, και του Ειδικού Εισηγητή για την εμπορία ανθρώπων, ιδίως γυναικών και παιδιών*, σχετ. OL GRC 1/2026, 19 Φεβρουαρίου 2026, <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=30750>.

Ίδρυμα Μποδοσάκη (2025), *Σχέδιο δράσης για την κοινωνία των πολιτών*, <https://www.bodossaki.gr/wp-content/uploads/2025/03/ACTION-PLAN-FOR-CIVIL-SOCIETY-IN-GREECE.pdf>.

Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου (2026), *Παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου*.

Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦΙΜ) (2025), *Δείκτης Ποιότητας Νομοθέτησης 2024*.

ΚΕΦΙΜ (2026α), *Παρά τις επιμέρους βελτιώσεις, η νομοθετική διαδικασία στην Ελλάδα γίνεται στο πόδι*, <https://kefim.org/para-tis-epimerous-veltioseis-i-nomothetiki-diadikasia-stin-ellada-ginetai-sto-podi/>.

ΚΕΦΙΜ (2026β), *Ενημερωτικό σημείωμα πολιτικής: Τι ώρα έρχονται οι τροπολογίες στη Βουλή*; https://kefim.org/wp-content/uploads/2026/06/PB_No9_26_Tropologies.pdf

Κοινωνία των πολιτών (2023), *Παρατηρήσεις του Vouliwatch, του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (GCR), της Υποστήριξης Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA), της HIAS Greece, του Ινστιτούτου για τα δικαιώματα, την ισότητα και την ετερότητα (Generation 2.0 for Rights, Equality and Diversity) και των Reporters United για την κατάρτιση της έκθεσης του 2023 για το κράτος δικαίου*.

Κοινωνία των πολιτών (2025), *Παρατηρήσεις του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (GCR), της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, της HIAS Greece, της Homo Digitalis, της Υποστήριξης Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA), των Reporters United, της Solomon και του Vouliwatch για την κατάρτιση της έκθεσης του 2025 για το κράτος δικαίου*.

Κοινωνία των πολιτών (2026α), *Παρατηρήσεις του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (GCR), της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, της HIAS Greece, της Homo Digitalis, της Υποστήριξης Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA), των Reporters United, της Solomon και του Vouliwatch για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου*.

Κοινωνία των πολιτών (2026β), Συμπληρωματικές γραπτές παρατηρήσεις του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (GCR), της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, της HIAS Greece, της Homo Digitalis, της Υποστήριξης Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA), των Reporters United, της Solomon και του Vouliwatch για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου.

Κοινωνία των πολιτών (2026γ), Δεύτερες συμπληρωματικές γραπτές παρατηρήσεις του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (GCR), της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, της HIAS Greece, της Homo Digitalis, της Υποστήριξης Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA), των Reporters United, της Solomon και του Vouliwatch για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου.

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (2025α), Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το σχέδιο νόμου «Ψηφιακή ενίσχυση της οδικής ασφάλειας και λοιπές διατάξεις».

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (2025β), Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το σχέδιο νόμου «Δίκαιη εργασία για όλους: απλούστευση της νομοθεσίας — στήριξη στον εργαζόμενο — προστασία στην πράξη».

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (2026), Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το σχέδιο νόμου «Πρώθηση πολιτικών νόμιμης μετανάστευσης».

Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων (2026γ), Ψήφισμα — Έκτακτη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών για την υπόθεση των τηλεφωνικών υποκλοπών, 29 Απριλίου 2026.

Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων (2026δ), Συνέντευξη Τύπου στον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών για τις τηλεφωνικές υποκλοπές.

Ολομέλεια των Δικηγορικών Συλλόγων (2026α), Συντονιστική Επιτροπή: Άμεση κατάργηση του άρθρου 1536 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα.

Ολομέλεια των Δικηγορικών Συλλόγων (2026β), Αποφάσεις για την άσκηση των δικηγόρων και άλλα μείζονα θέματα της νομικής επικαιρότητας, 8 Μαρτίου 2026.

ΟΟΣΑ (2025), *Better Regulation across the European Union 2025* (Βελτίωση της νομοθεσίας ανά την Ευρωπαϊκή Ένωση 2025), https://www.oecd.org/en/publications/better-regulation-practices-across-the-european-union-2025_6f007516-en/full-report.html.

Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (2026), *2025 Civic space developments, Input to the 2026 Rule of Report and Annex* (Εξελιζείς στον χώρο της κοινωνίας των πολιτών το 2025, παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου και παράρτημα).

Συμβούλιο της Επικρατείας (2026), Προτάσεις, σε περίπτωση συνταγματικής αναθεώρησης, ως προς: α) τον τρόπο επιλογής του προέδρου και των αντιπροέδρων των ανώτατων δικαστηρίων· β) τη συγκρότηση και λειτουργία των ανώτατων δικαστικών συμβουλίων· και γ) την πρόβλεψη Εθνικού Συμβουλίου Δικαιοσύνης.

Συμβούλιο της Ευρώπης (2026), *Supervision of the execution of judgments decisions of the European Court of Human Rights — 19th Annual Report of the Committee of Ministers — 2025* (Εποπτεία της εκτέλεσης των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου — 19η ετήσια έκθεση της Επιτροπής Υπουργών — 2025), <https://rm.coe.int/2025-annual-report/48802b1633>.

Συμβούλιο της Ευρώπης, *Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists – Greece* (Πλατφόρμα για την προώθηση της προστασίας της δημοσιογραφίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων) — Ελλάδα, [Προειδοποιήσεις | Πλατφόρμα για την ασφάλεια των δημοσιογράφων](#).

Συμβούλιο της Ευρώπης: Διάσκεψη των διεθνών ΜΚΟ (2025), *Επιστολή του Προέδρου της διάσκεψης των διεθνών ΜΚΟ και του Προέδρου του Συμβουλίου εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία σχετικά με τις ΜΚΟ προς τον Μόνιμο Αντιπρόσωπο της Ελλάδας στο Συμβούλιο της Ευρώπης*, <https://rm.coe.int/cingo-letter-to-ambassador-nicolas-sigalas-situation-in-greece-05-09-2/4880283f89>.

Συμβούλιο της Ευρώπης: Επιτροπή της Βενετίας (2019), *Principles on the Protection and Promotion of the Ombudsman Institution ("The Venice Principles")* [Αρχές σχετικά με την προστασία και την προώθηση του θεσμού του Διαμεσολαβητή] («Οι αρχές της Βενετίας»), CDL-AD(2019)005-e, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2019\)005-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2019)005-e).

Συμβούλιο της Ευρώπης: Επιτροπή της Βενετίας (2025), *Updated Compilation of Venice Commission Opinions and Reports relating to qualified majorities and anti-deadlock mechanisms in relation to the election by Parliament of Constitutional and Supreme Courts judges/presidents, Prosecutors General, members of Judicial and Prosecutorial Councils, independent/non-political bodies and Ombudspersons* (Επικαιροποιημένη συλλογή γνωμοδοτήσεων και εκθέσεων της Επιτροπής της Βενετίας σχετικά με τις ειδικές πλειοψηφίες και τους μηχανισμούς για την αποφυγή των αδιεξόδων όσον αφορά την εκλογή από τη Βουλή δικαστών/προέδρων συνταγματικών και ανώτατων δικαστηρίων, γενικών εισαγγελέων, μελών δικαστικών και εισαγγελικών συμβουλίων, ανεξάρτητων/μη πολιτικών φορέων και διαμεσολαβητών), CDL-PI(2025)023, <https://www.coe.int/en/web/venice-commission/-/cdl-pi-2025-023-e>

Συμβούλιο της Ευρώπης: Επιτροπή Υπουργών (2025α), *CM/Del/Dec (2025)1545/H46-18 — 1545η συνεδρίαση (2-4 Δεκεμβρίου 2025) (DH) — H46-18 Bekir-Ousta και λοιποί κατά Ελλάδα (προσφυγή αριθ. 35151/05)*, <https://search.coe.int/cm?i=09125948802992af>.

Συμβούλιο της Ευρώπης: Επιτροπή Υπουργών (2025β), *DH-DD (2025)1506 — 1553η συνεδρίαση (Μάρτιος 2026) (DH) — Έκθεση δράσης (17/12/2025) — Ανακοίνωση της Ελλάδας σχετικά με τις ομάδες υποθέσεων Σιδηρόπουλος και Παπακώστας κατά Ελλάδα (προσφυγή αριθ. 33349/10) και Alkhatib και λοιποί κατά Ελλάδα (προσφυγή αριθ. 3566/16)*, <https://search.coe.int/cm?i=091259488029dd24>.

Συμβούλιο της Ευρώπης: Επιτροπή Υπουργών (2026), *CM/Del/Dec (2026)1553/H46-19 — 1553η συνεδρίαση (9-11 Μαρτίου 2026) (DH) — H46-19, ομάδες υποθέσεων Σιδηρόπουλος και Παπακώστας κατά Ελλάδα (προσφυγή αριθ. 33349/10) και Alkhatib και λοιποί κατά Ελλάδα (προσφυγή αριθ. 3566/16)*, <https://search.coe.int/cm?i=09125948802aca97>.

Συμβούλιο της Ευρώπης: Συμβούλιο εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία σχετικά με τις ΜΚΟ (2026), *Opinion on the law of Greece «Law on the promotion of legal migration policies»* (Γνωμοδότηση για τον ελληνικό νόμο με τίτλο «Νόμος για την προώθηση πολιτικών νόμιμης μετανάστευσης»), <https://rm.coe.int/coe-expert-council-greece-opinion-march-2026/48802affcd>.

Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CCBE) (2026), *Παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου*.

Συνήγορος του Πολίτη (2025), *Ειδική έκθεση 2024, Εθνικός Μηχανισμός Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας*.

Συνήγορος του Πολίτη (2026α), *Σχόλια σχετικά με το σχέδιο νόμου για την προώθηση πολιτικών νόμιμης μετανάστευσης, 27 Ιανουαρίου 2026*.

Συνήγορος του Πολίτη (2026β), *Δελτίο Τύπου: Ο Συνήγορος για τη διερεύνηση του περιστατικού με νεκρούς στη Χίο*.

Συνήγορος του Πολίτη (2026γ), *Δελτίο Τύπου: Ο Συνήγορος για την πορεία του πειθαρχικού ελέγχου του ναυαγίου της Πύλου*.

Συνήγορος του Πολίτη (2026δ), *Δελτίο Τύπου: Πόρισμα για τον θάνατο πολίτη Πακιστάν σε αστυνομικό τμήμα της Αθήνας στις 21 Σεπτεμβρίου 2024*.

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) / Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) (2025), *Κοινή δήλωση: Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου εκφράζουν την ανησυχία τους για τη ρητορική σε βάρος της κοινωνίας των πολιτών*, <https://www.unhcr.org/gr/unhcr-eeed-anisixia-gia-ti-ritoriki-se-varos-tis-koinonias-ton-politon>.

Civicus (2026), Monitor tracking civic space — Greece (Παρατηρητήριο του χώρου δράσης της κοινωνίας των πολιτών — Ελλάδα), <https://monitor.civicus.org/country/greece/>.

Civil Liberties Union for Europe (Ένωση Πολιτικών Ελευθεριών για την Ευρώπη) (2026), *Έκθεση Liberties του 2026 για το κράτος δικαίου*, Ελλάδα.

European Implementation Network (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εφαρμογής Αποφάσεων) (2026), *Παρατηρήσεις του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εφαρμογής Αποφάσεων για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου*.

GRECO (Ομάδα χωρών κατά της διαφθοράς) (2020), *Fifth Evaluation Round, Evaluation Report Greece* (Πέμπτος γύρος αξιολογήσεων, Έκθεση αξιολόγησης για την Ελλάδα), <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/1680a5a148>.

HIAS Greece (2026), *Joint Civil Society Statement on the Migration Ministry Bill* (Κοινή δήλωση της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με το νομοσχέδιο του Υπουργείου Μετανάστευσης) <https://hias.org/statements/joint-civil-society-statement-migration-ministry-bill/>.

Human Rights Watch (2026), *Greece Rule of Law Update* (Επικαιροποίηση σχετικά με το κράτος δικαίου στην Ελλάδα).

Media Pluralism Monitor (Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης) (2026), *Έκθεση για την Ελλάδα*.

UN Human Rights Regional Office for Europe (Περιφερειακό Γραφείο Ευρώπης του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου) (OHCHR) (2026), *Input for the 2026 Rule of Law Report* (Παρατηρήσεις για την κατάρτιση της έκθεσης του 2026 για το κράτος δικαίου).

Vouliwatch (2026), *Civic Space Contraction in Greece: Governmental Delegitimisation of an Independent Civil Society Organisation* (Συρρίκνωση του χώρου της κοινωνίας των πολιτών στην Ελλάδα: κυβερνητική απονομιμοποίηση μιας ανεξάρτητης οργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών).

Παράρτημα II: Επίσκεψη στην Ελλάδα

Οι υπηρεσίες της Επιτροπής διεξήγαγαν εικονικές συνεδριάσεις τον Μάρτιο του 2026 με τους ακόλουθους φορείς:

- Άρειος Πάγος
- Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
- Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης
- Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς
- Εθνική Αρχή Διαφάνειας
- Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ)
- Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης
- Εισαγγελία του Αρείου Πάγου και Εισαγγελία Οικονομικού Εγκλήματος
- Ελεγκτικό Συνέδριο
- Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
- Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες
- Ενιαία Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΑΔΗΣΥ)
- Ένωση Ανταποκριτών Ξένου Τύπου Ελλάδας
- Ένωση Δικαστικών Λειτουργιών Ελεγκτικού Συνεδρίου
- Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων
- Ένωση Διοικητικών Δικαστών
- Ένωση Ιδιοκτητών Ιδιωτικών Ραδιοφωνικών Σταθμών
- Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών (ΕΣΗΕΑ)
- Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης
- Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Συντακτών (ΠΟΕΣΥ)
- Συμβολαιογραφικός Σύλλογος
- Συμβούλιο της Επικρατείας
- Σύνδεσμος Βιομηχανιών Ελλάδος (ΣΒΕ)
- Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ)
- Συνήγορος του Πολίτη
- Υπουργείο Δικαιοσύνης
- Υπουργείο Εσωτερικών
- Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου
- Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Ελληνική Αστυνομία
- HIAS Greece
- Homo Digitalis
- Refugee Support Aegean (Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο)
- Reporters United
- Solomon
- Vouliwatch

* Η Επιτροπή συναντήθηκε επίσης με τις ακόλουθες οργανώσεις στο πλαίσιο σειράς οριζόντιων συνεδριάσεων:

- Διεθνής Ομοσπονδία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
- Ευρωπαϊκή Σύμπραξη για τη Δημοκρατία
- Civil Liberties Union for Europe (Ένωση Πολιτικών Ελευθεριών για την Ευρώπη)
- Civil Society Europe (Κοινωνία των πολιτών της Ευρώπης)
- End FGM EU (Ευρωπαϊκό δίκτυο για τον τερματισμό του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων)
- European Civic Forum (Ευρωπαϊκό Φόρουμ Πολιτών)
- Human Rights Watch (Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων)
- ILGA-Europe
- Philea — Philanthropy Europe Association (Ένωση Φιλανθρωπικών Οργανώσεων Ευρώπης)
- Transparency International EU (Διεθνής Διαφάνεια ΕΕ)